...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫН!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 221 (13537)
1971 оной сентябриин 18, суббото

Сэн 2 мүнгэн

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР В. Н. ОБОЖИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Олон жэл соо оролдосотой һайнаар багшалһанайнь түлөө, мүн түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай инсти тудай биолого-химиин факультедэй декан, доцент нүхэр Обожин Владимир Никифоровичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо Т. ЕЛАЕВА.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Совдүүдэй байшан. 1971 оной сентябриин 17.

ОКТЯБРИИН ХУБИСХАЛАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ 54

...УРЯАЛГА ...ШИДӨӨШЬЕ ЗАМХАНАГҮЙ

...жэлэй хура бороо түг-...тойл һургаал боложо ...й 12 ажахыһаа «За-...знамя Ленина» колхозуу-...торнууд нэгэшье гек-...саһанда оруулангүй, ...саг соогоо хуряажа абаа ...жэлдэ сагай уларил ...гүй. Һүниин тэн бо-...дo, энэ гэхэ үүлэгүй. ...үүр хирааннаар гэн-...бороон үдэшэ болотор ...но. Ушар иимэ ху-...хүдэлжэ байһан хүн ...үдэрэй минута, час ...ехэтэйгээр хэрэглэ-... Ажахынуудай үр-...таряалан дээрэ ком-...машина болон хүсэтэ ... хүнхиноон улам ...Хүдэлмэриин эршэ һү-...ханагүй.

...Мухар-Шэбэрэй айма-...совхозуудай алтан шар-... дээрэ 300-гаад ком-...машина болон бусад ...үдэр һүнигүй хү-... Тиихэдэ ажахынуудай ...хүдэлмэришэдһөө гадна ...болон аймагай ...ургаанууд, предприяти-...гада 385 хүн хабаа-... олон оньһон маши-на болон хүнүүдэй эршэтэ ажалай хүсөөр үдэр бүри 3000 тухай гектарай таряан сабшагдажа, хахадһаа ехэнхинь суглуулан сохигдоно. Һүүлэй байдалаар аймаг дотор 30 мянган гектарай таряан сабшагдаад, тэрэнэй 40 гаран процентнь суглуулан сохигдоод байна.

Энэ жэлдэ тугнынхид 63158 гектарта орооһото ургамалай баян ургаса ургуулаа. Илангаяа Никольск, Хонхоло, Хара-Шэбэр, Мухар-Шэбэр, Заганай полинуудай ургаса үлүүсэ һайн. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 17-19 центнер, зарим тээ 20 центнер хүрэтэр хуряагдана. Хуряалга түрүүшын үдэрһөө эхилээд «Заганский», «Коммунизм», «Родина», «Искра», «Знамя Ленина» колхозуудта эмхи гуримтайгаар ябажа байна. Жэшээнь, «Знамя Ленина» колхозой тракторно-таряан ажалай табан бригадада 34 комбайн үдэр һүнигүй хүдэлнэ. Һүүлэй байдалаар эндэхид бүхы таряанайнгаа хахадыень амяарлан хуряагаад байна. Комбайнернууд Н-Ц. Гончиков, коммунист Д. Д. Дашабылов, Е. Семенов болон бусад халаанайнгаа даабарииие 200 процентдэ хүргэнэ.

Колхозой комбайнернууд Зэдын аймагай Ленинэй орденто Борьёогой совхозой механизаторнуудай хандалга бэшэгые поли дээрэ зүбшэн хэлсээд, комбайнер бүхэн 400 гектар сабшажа, 6000 центнерһээ бага бэшэ таряа суглуулан сохихо, халаанайнтаа даабари 150-200 процент дүүргэхэ, гүрэндэ 25000 центнер гэхэ гү ,али түсэбһөө гадуур 7000 центнер таряа худалдаха гэһэн уялга абаа.

«Социалис мүрысөө саашадаа улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай һаяхан абаһан тогтоол таряа хуряалга дээрэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ шэнэ эршэ нэмээбэ, ажалдаа бүри абьяастайгаар хандалгада зоригжуулба. Жэшээнь, аймагай механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ «Заганский» колхозой комбайнер Н. М. Михалев эрхимлэжэ ябана. Тэрэ СК-4 комбайнаараа һаяхан 2000 центнер орооһо суглуулан сохибо. Мүн «Родина» колхозһоо В. А. Черных, Б. П. Кабаев, «Искра» колхозһоо М. И. Рычков, М. К. Горюнов, Суулгын совхозһоо В. Дашинимаев болон бусад комбайнернууд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Августын 12-ой байдалаар аймамагай ажахынуудһаа Мухар-Шэбэрэй болон Суултын бэлэдхэлэй пунктнуудта 32715 центнер тарлан өроод байна. Гүрэндэ таряа худалдахаар урда мэтэ «Коммунизм», «Заганский» колхозууд түрүүлжэ ябанад.

Б. ЖАМБАЛОВ.

ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ ШАВГААР ТЭМСЭНЭ

Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой коллектив байгша оной найман һарын даабариһаа гадуур 65 мянган түхэригэй прибор бүтээжэ, дэлхэйн олохон оронуудта эльгээбэ. Тус заводой коллектив түйлаһан амжалтануудаа арьбадхан, һайн шанартай продукци бүри ехээр бүтээн гаргахын тула мүрысэн хүдэлжэ байна.

Петр Кузьмич Коноплёвой хүтэлбэрилдэг 25-дахи цехэй коллектив жэлэй эхинһээ социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, заводой парткомой, профсоюзай организациин дамжуулгын Улаан туг алданагүй. Энэ цехэй коллектив даабаряа 10—15 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Бэшэшье цехүүдэй хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлхые эрмэлзэнэ. Булта хүдэлмэришэдэй оролдолгоор лэ прибор хэхэ даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Тус заводой коллектив Агуу-ехэ Октябриин 54-дэхи жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ шэнэ уялгануудые абаба. Эдэнэр сентябрь, октябрь һарачуудта бүришье габшагайгаар хүдэлхэнь.

К. ТИХОМИРОВА,
«Теплоприбор» заводой салин хүлһэнэй таһагай инженер.

> «БҮХЫ ТҮХЭЛЭЙ ПРОДУКЦИИН ТЕХНИЧЕСКЭ ХЭМЖЭЭЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, АРЬБАН БАЙЛГАХА, ШАНАРЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХА... ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮСЫЕ БОЛОН ГОЛ ФОНДНУУДЫЕ АШАГ ҮРЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР ХЭРЭГЛЭХЭ. МАШИНА БОЛОН ТҮХЕЭРЭЛГЭНҮҮДЫЕ БҮРИ ХҮСЭДӨӨР ХЭРЭГЛЭҺЭНЭЙ, ХАЛААНУУДАЙ КОЭФФИЦИЕНТЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛҺЭНЭЙ, АЖАЛҺАА ҺАМШАЛГАНУУДЫЕ УСАДХАҺАНАЙ, ШЭНЭЭР БАРИГДАҺАН ПРЕДПРИЯТИНУУДЫЕ АШАГЛАЛГАДА ҮГЭХЭ БОЛЗОРНУУДЫЕ ХОРООҺОНОЙ, ҮРЫЕНЬ УЛАМ ЕХЭ БОЛГОҺОНОЙ АШААР ҮЙЛЭДБЭРИИН ГОЛ ФОНДНУУДАЙ ЕДИНИЦЭ БҮХЭНҺӨӨ ПРОДУКЦИ БҮРИ ЕХЭЭР ГАРГАДАГ БОЛОХО».
>
> **(КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдһээ).**

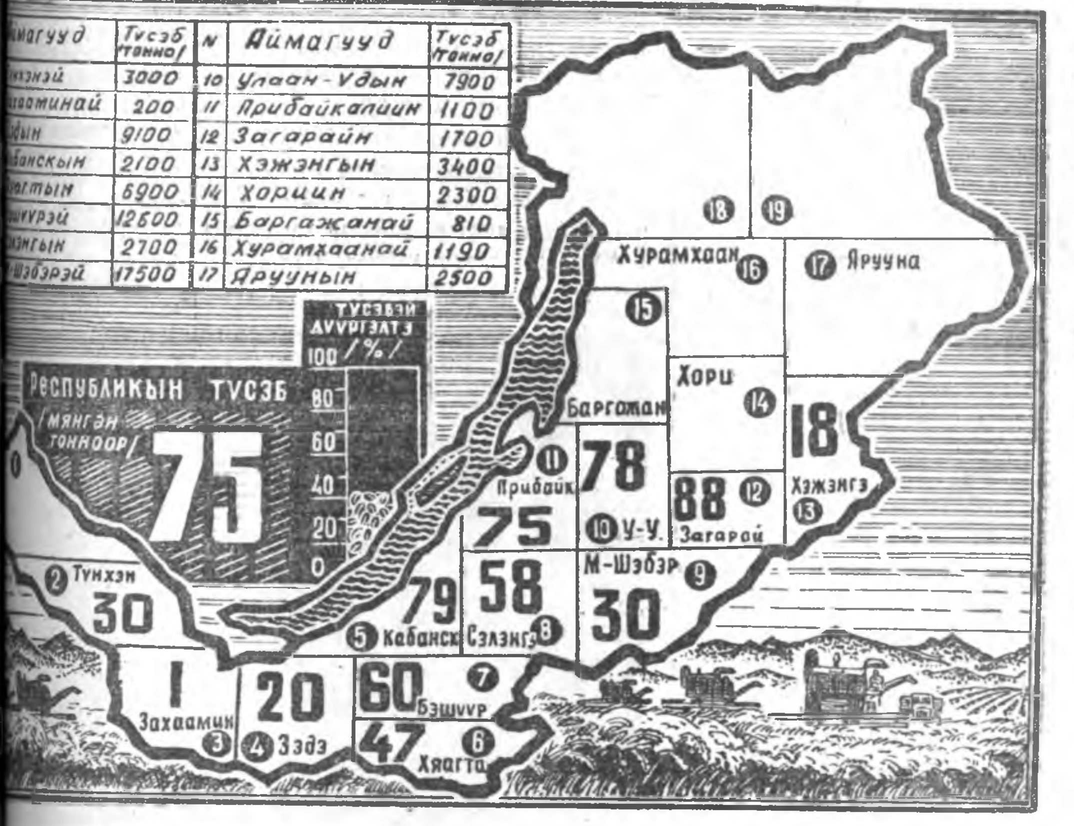
Цемент ашаһан автомашина, тумэр замай вагонууд үдэр һүнигүй заводой хашаа сооһоо гаража, зүг бүхэн тээшэ шэглэн ябадаг. Шэнэ барилгануудта, хабсаралгын хүдэлмэридэ, арадай ажахын ондоошье һалбаринуудта шухала хэрэгтэй цемент республикаһаа гадна. Алас-Дурна зүгэй районуудта, хүршэ область, хизаарнуудта эльгээгдэнэ. Цемент абаха захил эндэ тэндэһээ ерэжэл байдаг. Заводой коллектив арадай ажахын олон һалбаринуудые өөһэдынгөө продукцяар хангаха, тэрэнэй шанар һайжаруулха гэжэ бага бэшэ оролдолго гаргана.

Цемент үйлэдбэрилэгшэд шэнэ табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ социалис уялга абаад, хэлэһэн үгэдөө хүрэмөөр ажаллана. Жэлэй 8 һарын түсэбһөө гадуур 3000 тонно цемент үйлэдбэрилөө, 59 мянган түхэригэй алмалта үгэхэ урлан нарижуулгын дурадхалнуудые нэбтэрүүлээ. Техническэ дэбжэлтэ түйлаһанай ашаар үйлэдбэриин ашаг үүргэ дээшэлүүлхэ гэһэн зорилготойгоор тэдэнэр ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой хүдэлмэришэд: футировщик М. Ф. Михалев, мотористка Л. А. Фомина, халаанай слесарь А. К. Полынцев, шулуу нүүрһэнэй тээрмын машинистын туһалагша В. А. Коринева, эрьелдэдэг пеэшэнэй машинист Р. Д. Тарасов, клинкернэ транспортерой хүдэлмэришэн А. М. Мертвецова, слесарь А. Г. Русин.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

КОЛЛЕКТИВЭЙ АЖАЛ ХЭРЭГ ТУХАЙ МАТЕРИАЛНУУДЫЕ 2-дохи ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ.

...еспубликын колхоз, совхозуудай гүрэндэ таряа ...алдажа байһан тухай 1971 оной сентябриин ...ай мэдээн.

КОМСОМОЛШУУД ЖЭШЭЭ ХАРУУЛНА

Үбэлжэлгын үедэ ниитынгээ адууһа малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл шанар һайнтайгаар бэлэдхэхэ гэһэн Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой комсомолшуудай уряа үүсхэлые манай аймагай комсомолшууд болон залуушуул халуунаар дэмжэһэн юм. Тиин аймагаймнай ажахынуудта комсомол-залуушуулай үбһэшэдэй звено, бригаданууд дары эмхидхэгдэжэ эхилээ һэн. Жэшээлэн хэлэбэл, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо гурбан, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо гурбан, «Дружба» колхоздо найман, Баян-Голой совхоздо зургаан комсомол-залуушуулай звено эмхидхэгдэһэн байна. Иигэжэ аймагай ажахынуудта үбһэ хуряалгада бүхыдөө комсомол-залуушуулай 45 звено ажаллаа. Эндэ хамта 359 комсомолшууд тоологдоно.

Энэ һарын эхинэй мэдээгээр, комсомолшууд болон залуушуулай хүсөөр аймагтамнай бүхыдөө 95.664 центнер үбһэн бэлэдхэгдэнхэй. Комсомолшууд үбһэ хуряалгада габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулан хүдэлнэ.

Жэшээнь, Далахайн совхозой Н. Ендоновой хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай звеное абаад харая. Энэ звенодо табан хүн хүдэлдэг. Тэдэнэр жараад гектар сабшалангһаа зургаан зуугаад центнер үбһэ хуряажа абаһан байна. Мүн «Коммунизмын зам» колхозой В. Базаровай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай звеногой ажал һайшаалтай. Эдэнэй звенодо найман хүн хүдэлдэг. Тэдэнэр зуун гектар сабшалангһаа 1040 центнер үбһэ хуряагаа. Тиихэдээ энэ талмайнгаа 25 гектарынь гар хажуураар сабшажа абаһан байна. Мүн «Дружба» колхозой комсомолой эхин организациин секретарь Николай Доржиевай хүтэлбэрилдэг звеногойхидшье габшагай бэрхээр ажаллана.

Аймагаймнай комсомолшууд гансашье үбһэ хуряалга дээрэ бэшэ, мүн силос даралгада, набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэдэ, сенаж даралга ба үбһэнэй гурил үйлэдбэрилгэдэ хубитаяа ехээр оруулна. Тэдэнэй хүсөөр мүнөө аймагай ажахынуудта 36.200 тонно силос, 3553 центнер набшаһата тэжээл, 2173 центнер сенаж болон 440 центнер үбһэнэй гурил бэлэдхэгдээд байна.

Аймагаймнай ажахынуудта таряа хуряалга эхилжэ, хүсэндөө оронхой. Эндэшье манай комсомолшууд болон залуушуул хубитаяа оруулжа, октябриин 54 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтаха байһаниинь найдамтай.

С. НАМЖИЛОВ,
ВЛКСМ-эй Захааминай райкомой инструктор.

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ҮЛҮҮЛЭГДЭХЭ

Агуу-ехэ Октябриин хубисхалай 54-дэхи ойн баярта дэглэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон Үдын совхозой һаалишад һү һааха, гүрэндэ тушаахаар хараалагдаһан түсэб, уялгаа саг болзортонь бэелүүлжэ байнхай. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор, энэ ажахын Баян-Голой отделениин бүлэг һаалишад үнгэрэгшэ 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1928 килограмм һү һаажа, онсо шалгарба.

Аймаг дотороо суурхаһан түрүү һаалишад Ешима Банзарацаева, Цыпилма Самбуева гэгшэд энэ хугасаа соо харууһалжа байһан үнеэн бүриһөө 2187—2049 килограмм һү абаба.

Г. МИХАЙЛОВ.

Хори.

...ЭХЭ ОРОНОЙ ШАГНАЛ ХАЙРА ШЭНЭ ИЛАЛТАНУУДТА УРЯАЛНА

Горькийн хотодо Ленинэй орден барюулагдаа

...(ТАСС-ай ...)... Горький хотынхид ... хэрэгүүдээрээ ... Эхэ оронойнгоо ... зорюулһан, эр... зоригто ажа... ...инэй орденоор ...

...ехэ хүхюутэй ... Хотын үйл-... талмайнууд — ...ехэ һайндэрэй-...нхой. Баяр өмо-... дабхар ехэ ... гэхэдэ, энэ ...жэлэйнгээ ойе ... байһан үдэр ... хайра барюу-...

...ордон соо сен-...16-да үйлэдбэриин ...үүсхэлшэд, об-...хүнүүд, ин-...түлөөлэгшэд. ...еранууд болон ...араа. Горький ...нэй орден ба-... баяр ёһололдо ... КПСС-эй ...хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй ойн баярай суглаан эндэ болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь П. Н. Демичевые суглаагшад халуунаар угтаа. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд хүндэтэ президиумдэ ехэ баяр ёһололой оршон байдалда һунгагдаба.

Нүхэр П. Н. Демичев КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө ехэ, хүндэтэ шагналаарнь, тэрэшэлэн Горький хотын 750 жэлэй һайндэрөөр дашарамдуулан, баярай суглаанда хабаадагшадые, мүн тэдээгээр дамжуулан бүхы горьковчануудые амаршалаа.

Мүнөөдэр гансашье таанад бэшэ, мүн бүхы совет арад сэдьхэлээ хананхай, баяр омогтой байна. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр үүсхэгдэһэн ажалай ба политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда ажаһуунабди. Съездын тодорхойлһон, бүхы ажалшадай нэгэ һаналтайгаар һайшааһан экономическа ба социальна политика амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй. Шэнэ табан жэлэй туршада дүүргэгдэхээр хараалагдаһан экономическа ба социальна ехэ зирлгонуудые шиидхэхын тула үнгэрһэн багахан хугасаа соо шухала алхамууд хэгдээ. Промышленна продукци худалдаха найма һарын түсэбые ороной предприятинууд 102 процент дүүргээ, энэнэй ургалтань үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 8,2 процент болоо.

Горький хотын ажалшад коммунис байгуулалтын хэрэгтэ оронойнгоо арадай ажахые хүгжөөлгэдэ хубитаяа ехээр оруулна.

750 жэлэй турша соо энэ хотын ябажа ерэһэн алдарта зам тухай хэлэхэ зуураа П. Н. Демичев иигэжэ тэмдэглэбэ: Горькиинхидай мүнөөнэйнь түйлалтанууд, социалис үедэ бүтээгдэһэн бүхы юумэнүүд түүхын ехэ далай соо илангаяа элеэр тобойн харагдана. Манай Эхэ ороной индустриальна түгэлдэр хүсэнэй үндэһэ һууриин табигдаһан түрүүшын табан жэлнүүдэй ажалай алдар соло хэзэгшье мартагдахагүй.

Энэ үе соо хори гаран томо прдеприятинууд, тэрэ тоодо Горький хотодо—автозавод, фрезернэ станогуудай, авиационно ба бусад заводууд баригдаа. «Красное Сормово», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Двигатель революции», «Красная Этна» гэжэ заводууд техническэ талаараа шэнэдхэгдэн һэльбэгдээ.

Наймадахи табан жэлэй үедэ хотын ажалшад горитой амжалтануудые туйлаа. Горькиинхид промышленна продукциингаа ургалтын 84 процент шахууе ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр туйлаа. Табан жэлэй дүнгүүдээр хотын олохон предприятинуудай коллективүүд правительствын дээдэ шагнал хайрануудта хүртэһэн байна. Горькиин 19 хүндэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Хотын ажалшад юһэдэхи табан жэлээ эршэмтэй габшагай ажалаар эхилэнхэй. «Хажуудаш гээгдэнги нэгэшье хүнэй байхагүйн тула», «Хүдэлмэрилдэг газар бүхэнэй арга боломжонуудые бүри һайнаар хэрэглэхэ» гэһэн гайхамшаг үүсхэлнүүдэй мүндэлһэн, патриотическа шэнэ үүсхэлнүүдэй гаража байһан тухай тэмдэглэхэдэ аятай.

Гэхэтэй хамта, саашадаа үшөөл олон юумэн хэгдэхэ болоно. «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр, Горьковско областиин автомобильна ба химическэ промышленностиин предприятинуудтахи үйлэдбэриин ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолой һаяхан гараһаниинь мэдээжэ. Эндэхи автозавод һэльбэгдэн шэнэдхэгдэхэ болоно. Горький хотын автомобиль бүтээгшэд шэнэ маркын автомобильнуудые бүтээдэг бололгоёо түргэдхэхэ, дизельнэ двигательнүүдтэй ашаанай машинануудые бүтээдэг болохо зэргэтэй. Энэнь арадай ажахыда экономическа ехэ алмалта арьбалалта хангаха байна.

Обществын оюун бэлигэй баялигынь бидэндэ, коммунистнуудта, тэрэнэй экономическа хүсэ шадалһаа дутуугүй удха шанартай. Ажалай социалис гурим заншал, обществодо харша абари зангай ямаршье үзэгдэлнүүдтэ эбсэшэгүйгөөр хандадаг ябадал олониитын дунда нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлхэ гээшэ ажалшадай сэдьхэл бодолдо марксистско-ленинскэ суртал бүридүүлхэ, үзэл бодолой, политическэ эрхим шанарнуудые бүридүүлхэ зорилготой манай хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шухала зорилгонуудай нэгэн зандаа үлэхэ. Энэ ехэ, арюун һайхан хэрэгтэ коллективэй хүмүүжүүлхы үүргые, олониитын һанал бодолой үүргые, һайн жэшээнүүдые, суртал бодолой ба политическэ нүлөөлэлгын бүхы түхэл маягууд, онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала гэжэ зааба.

Нүхэр П. Н. Демичев саашадаа СССР-эй уласхоорондын байдалай КПСС-эй ба Совет гүрэнэй гадаадын политикын асуудалнуудта тогтоо.

Нүхэр П. Н. Демичев Горький хотые Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые уншан соносхоод, нэрьемэ альга ташалган доро хотын тугта орденииень хадаба.

Үндэр дээдэ шагнал хайрада хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, үшөө дахин үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалаад, горькиинхидай ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлахыень, ажабайдалдаа зол жаргалтай, энхэ тайбан байхыень хүсөө.

КПСС-эй Горьковско обкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Масленников суглаанай түгэсхэлдэ, үндэр дээдэ шагнал хайра үршөөһэнэйнь түлөө, Горький хотын экономико болон соёлые хүгжөөхэ хэрэгтэ угаа ехэ анхарал оролдолго гаргадагайнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ халуун баясхалан хүргэбэ.

Ойн баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые бүгэдын дуугаар батална абаа.

...ДЕРАЛЬНА КАНЦЛЕР В. БРАНДТ КРЫМ ЕРЭБЭ

...РОПОЛЬ, сентябриин 16. (ТАСС). Герма-...ратична Республикын Федеральна канцлер ...урда тээнь хэлсэһэнэй үндэһөөр КПСС-эй ...енеральна секретарь Л. И. Брежневтэй уулза-...мүнөөдэр Крым ерэбэ.

...жнев В. Брандтые Симферополиин аэро-... угтаа.

...режнев, В. Брандт Симферопольһоо гаража, ...Крымдэхи эрье, Ореанда тээшэ ошобо.

...Брежнев тэрэ үдэшэндөө В. Брандтай хөөрэл-...

ТАРЯАШАДЫЕ ТЕХНИКЭЭР БҮРИН ХАНГАХА

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай Саг үргэлжын комиссинуудта

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые амжалтатайгаар дээшэлүүлхын тула мүнөө сагай шэнэ техникэ, хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха олон янзын машинанууд ба түхеэрэлгэнүүд таряашадта хэрэгтэй байна. Энэ асуудалые амжалтатайгаар шиидхэлгэ промышленна предприятинуудһаа, шэнэ техникэ зохёодог эрдэмтэд болон конструкторнуудһаа нилээд дулдыдана. Хүдөө ажахыгаа элдэб хэрэгсэлнүүдээр, техникээр бүрин хангахын, таряашадай ажалые үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха арга олгохоор үндэр бүтээсэтэ техникэ бүри олоор бүтээн гаргаха, колхозууд, совхозуудта үгэхэ зорилготой шухала хэмжээнүүд КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр, манай партиин ЦК-гай июлиин (1970 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр хараалагданхай.

1971 ондо ороной ажахынууд 312 мянган шахуу трактор, 168 мянган автомобиль, 2,3 миллиард түхэригэй сэнтэй бусад машинануудые, хүдөө ажахын ба газар элдүүрилэн шанаржуулха элдэб янзын хүдэлмэри хэхэ олон тоото техникэ абаха ёһотой.

Ургаса хуряаха ба зоохэдэнь шухала техникэ хүдөө ажахыда болзорһоо урид үгэхэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор тодорхойлогдоһон даалгабаринууд мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байнхай. Автомобильна заводуудай коллективүүд түрүүшын хахад жэлэй программаһаа гадуур таба мянган машинануудые бүтээн үгэжэ, ехэ туһа хүргөө.

Эдэ бүгэдэн тухай сентябриин 16-да, Кремль соо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй промышленностиин комиссинуудай хамтын зүблөөнүүд дээрэ тэмдэглэгдээ. Энээндэ хабаадагшад хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ техникэ үгэхэ мүнөө жэлэй гүрэнэй түсэбтэ даалгабаринуудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө хэмжээнүүдые абаһанайнь ашаар, таряашадта тракторнуудые, автомобильнуудые, комбайнуудые, газар элдүүрилэн шанаржуулха, малтаха, машинанууд ба бусад техникэ үгэлгэ һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехээр нэмэһэн байна гэжэ элидхэлшэд үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Гэхэ зуура, хүдөө ажахые машинануудаар, түхеэрэлгэнүүдээр хангаха хэрэгтэ горитой дутуу дунданууд бии. Зарим түхэлэй техникын талаар ажахынуудай захилнууд мүнөөдөө хүсэд хангагданагүй гэжэ депутадууд тэмдэглэбэ. Хүдөө ажахын машинануудай запчастьнуудаар хангаха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаа.

(ТАСС).

ЗАВОДОЙ
ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ

ГОЛ ЗОРИЛГО—ТЕХНИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛТ

СОЦИАЛИС мүрысөө зүбөөр эмхидхээд, үрэ дүнгыень саг соонь согсолоод, бүгэдэндэ мэдээжэ болгоод байхада, мүрысөөн өөрынгөө эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы үүргэ заатагүй дүүргэдэг гэшэ.

Хүдэлмэришэн бүхэнэй мүрысөөндэ хам оролсожо, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаа hаань, хамтын амжалта туйлагдана ха юм. Тиимэhээ заводой партийна организаци, партком мүрысөө эмхидхэхэ, ударидаха, коллективэй дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхаралаа хандуулдаг. Цехүүд, халаануудай өөhэд хоорондынь мүрысөөнэй дүрим зохёогдонхой юм. Тэрэ дүримэй ёhоор үйлэдбэридөө hайн үрэ дүн туйлахаhаа гадна, бэеэ hайнаар абажа ябаха, ажалай, нийтын журам эбдэхэгүй, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлхэ уялгатай байhанаа хүдэлмэришэн бүхэн hайн мэдэдэг. Коллективэй али нэгэн гэшүүнэй нийтын гү, али ажалай журам эбдэбэл, бүхы халаан цех тэрэнэй түлөө харюусаха болоно.

ҮГЭДӨӨ ЭЗЭН БАЙХА

Мүрысөөнэй үрэ дүн hара бүхэндэ согсолон гаргагдадаг. Тэрэл зуура заводой партийна болон профсоюзна комитедүүдэй хамтын заседани дээрэ ямар халаан, эрхимлэhэн цехүүдтэ заводой дирекциин, парткомой, завкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдана. Нэгэ туг гол цехүүдэй нэгэндэ, нүгөөдэнь — туhалбариин цехүүдэй нэрэндэ барюулагдадаг. Түрүү hуурида гараhан халаануудта вымпел, мүнгэн шан үгтэдэг гуримтай.

Манай коллектив хэдэн жэлэй туршада тогтууритай hайнаар, түрүү hууряа алдангүйгөөр ажаллажа байhаар. Энээндэ ямаршье нюуса байхагүй. Теэд «нюуса» гэхэ болоо hаа, тэрэ юуб гэхэдэ — ажалай эмхидхэл гэжэ онсолон тэмдэглэхээр. Хүдэлмэришэд юу хэхэ, ямар юумэнэй түлөө харюусаха байhанаа hайнаар ойлгодог юм.

Эрьелдэдэг пеэшэн, шулуу бутаруулдаг, мүн цементэ тээрмэнүүдтэ ажалладаг машинистнүүд, тэдэнэй туhалагшад, токарьнууд, слесарьнууд болон бусад мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд даажа абаhан түхеэрэлгэнүүдээ бүтээсэтэйгөөр, багашье зогсоонгүйгөөр хүдэлгэхэ гэжэ оролдоно. Хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабари нарижуулхын, харюусалгыень дээшэлүүлхын тула «Мэргэжэлээрээ шалгарагша» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ 3 hара соо нэгэ дахин олгогдодог болоо.

Ёhотой хүдэлмэришэн хүн ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаггүй, үнэхеэрээ hайнаар хүдэлхые оролдодог, хамтын хэрэгэй түлөө оролдожо ябадаг. Тиимэ зониие хүндэлхэ, хэhэн ажалыень бүгэдэндэ мэдээжэ болгохо ехэ шухала. Дирекци, партком болон завкомой хамтын шиидхэбэреэр ажалдаа шалгарагшадай нэрэ Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэдэг. Энэ самбар жэлдээ хоёр дахин шэнэлэгдэнэ.

Жэлэй дулаан, аятай зохид сагта амаралта үгэхэ, түрүүшын ээлжээндэ гэр байраар хангаха гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууднай ажалай түрүүшүүлэй нэрэ солые алдаршуулха хэрэгтэ ехэ нүлөөтэй, бусад зондо жэшээ боложо үгэдэг.

Партийна организациин 150 коммунистнуудай хахадhаань холо олониинь хүдэлмэришэд юм. Партком коммунистнуудые үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта хубаарилан табиха, коллективэй ажал хэрэгэй түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулна. Заводой гол мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй олониинь коммунистнууд, дүй дүршэлтэй болоhон үнинэй хүдэлмэришэд юм. Партком социалис мүрысөө эмхидхэхэдээ, заводойнгоо найдамтай, дүршэлтэй кадрнуудта түшэглэнэ. Тэдэнэр шиидхэхы участогуудта ажаллаха зуураа, мүрысөө ударидажа, ажалай hайн жэшээ харуулжа ябанад.

Экскаваторнуудые заhабарилдаг бригадые даагша Петр Борисович Севастьянов, шулуу бутаруулдаг фабрикын бригадир Степан Васильевич Рженев гэгшэд социалис уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэхээр бригадануудайнгаа ажал эмхидхэдэг юм. Бригадануудай ажалай дүн халаанай hүүлээр гансатал гаргагдана. Хэнэй даабаряа дүүргэhэн, дүүргээгүй байhаниинь тэрэ дороо элирүүлэгдэнэ. Ажалдаа hаад хэhэн шалтагаа зайсуулха хэмжээн дары абтадаг.

Гандалгын цехэй ахалагша электрик Александр Иннокентьевич Кыштымов, шулуу нүүрhэнэй тээрмын машинистын туhалагша Зоя Павловна Романова, цементэ тээрмын машинист Илья Федорович Гусев болон бусад олон коммунистнууд коллективэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ жэлhээ жэлдэ, кварталhаа кварталда түрүүлhэн зандаа.

Манай коллектив шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабарие декабриин 28-да дүүргэхэ, түсэбhөө гадуур 6000 тонно цемент үйлэдбэрилхэ, 300 мянган түхэригэй олзо доход оруулха уялга абаа hэн. Хэлэhэн үгэдөө хүрэхын тула партийна организациин, бүхы коллективэй анхарал хандуулагдана.

Социалис мүрысөөнэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай партиин ЦК-гай hая баталан абаhан тогтоол соо хэлэгдэнэ. Мүрысөө эмхидхэлгын дутагдал элирүүлхэ, үйлэдбэри хүгжөөхэ талаар хүдэлмэришэдэй оруулhан hанамжа дурадхалнуудые тон анхаралтайгаар хаража үзэхэ хүдэлмэри цехүүдтэ хэгдэжэ байна. Хамтын хэрэгтэ хүн бүхэнэй оруулха туhа нэмэри тодорхойлогдоно, хүн бүхэн өөрынгөө үүргэ, харюусалга тухай дахин дахин бодомжолжо үзэнэ. Дутуу дундануудаа, арга боломжонуудаа hайса шэнжэлжэ үзэhэнэйнгөө хойно коммунистнуудай суглаа бүри hаяар зарлахабди. Тэндэ хэлсэхэ, зүбшэхэ юумэмнай ехэ. Туhатайл, үйлэдбэридэ нүлөөтэй шиидхэбэри абтаха байна.

А. АНАНЬЕВ,
заводой парткомой секретарь.

Тимлюйн цементын завод республикымнай түрүү предприятинуудай нэгэн юм. Заводой коллектив үнгэрhэн табан жэлэй түсэбые 1970 оной октябриин 14-дэ дүүргээд, даабариhаа гадуур 132 мянган тонно цемент оронойнгоо шэнэ барилгануудта эльгээhэн байна.

Заводой коллективэй амжалтанууд холо саагуур суурханхай. 1967 оной IV кварталай үрэ дүнгөөр бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ шалгаран гараад, СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын болон профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн юм. Тэрэ сагhаа хойшо мүнөө хүрэтэр энэ Улаан тугаа гарhаа нэгэтэшье алдаагүй. 1969 ондо заводой коллективтэ коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаhанайнгаа түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй Ойн баярай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhан байна.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй ёhоор, орон доторнай хэзээдэшье үзэгдөөгүй асари ехэ барилганууд бодхоогдохоор хараалагдана. Тэдэ, хэнзэйшье мэдэhээр, хотэ городуудташье, хүдөө нютагуудташье цемент гээшэ барилгын ёhото «эдэнииинь» болоно бшуу. Барилгын энэ үнэтэ зүйл гаргадаг Тимлюйн заводой хүдэлмэришэд нэрэ солоёо алдангүй, туйлаhан амжалтаа улам арьбадхаха гэжэ шиидээ. Эрдэм наукын шэнэ шэнэ туйлалтануудта түшэглэн, ажалай түрүү онол арга нэбтэрүүлhэнэй ашаар, үйлэдбэриингөө арга боломжые гүйсэд хэрэглэн, ажалай бүтээсые үндэр хэмжээндэ хүргэхэ гээшэ түс коллективэй «дабаха дабаануудайнь» нэгэн болоно. Продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, шанарыень hайжаруулха, нэн түрүүн, ашаг олзоёо бүри арьбадхаха эрмэлзэлтэйгээр заводой коллектив шэнэ табан жэл соо иимэ зорилгонуудые бэелүүлхээр хараалба:

ГҮРЭНДЭ ОЛЗО ДОХОД ОРУУЛГЫЕ 18—20 ПРОЦЕНТЭЭР ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ;

ГОЛ ФОНДНУУДhАА ПРОДУКЦИ АБАЛГЫЕ 25—30 ПРОЦЕНТЭЭР ЕХЭДХЭХЭ;

АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЫЕ 15—20 ПРОЦЕНТЭЭР ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ.

Заводой коллективэй ажал хэрэгүүд, хараа түсэбүүд тухай доро толилогдоhон материалнууд дотор хэлэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шулуу бутаруулдаг тээрмын машинист Н. Н. Кутлина өөрынгөө туhалагша В. И. Поздняковатай тээрмэ хүдэлгэхэ, хинан шалгаха приборой дэргэдэ байна.
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ИИМЭ ХҮНҮҮДТЭЙ АЖАЛЛАХАДА УРМАТАЙ

Булагhаа гол эхиеэ абадаг гэдэгтэл, заводоймнай бүхы ажал хүдэлмэри манайл цехhээ эхитэй юм.

Карьерhээ асарагдаhан шулуун (известняк) эндэ бутаруулагдажа, тусхай холисо (шлам) болгогдоно. Бидэнэй бүтээсэтэйгөөр ажаллажа, hайн шанартай холисо бэлдэжэ байбалнай, цементын шанар hайн байха ушартай. Коллективнай энэ уялгаяа мэдэрэн, hайн шанартай, үйлэдбэриие hаадгүй хүдэл гэхэ материалаар бусад цехүүдые хангана.

Холисо бэлдэхэhээ гадна, шахагдамал агаар гаргаха компрессорнэ таhагтайбди. Цехэймнай зэбсэглэмжэ бусад цехэйхидтэй сасуулан харахада, шэнэ, орёошье юм. Жэл бүхэндэ ямар-нэгэ түхеэрэлгэ hэлгэгдэнэ, шэнэдхэгдэнэ. Тиимэhээ ажалнай урагшатай.

Цехтэмнай завод соогоо эгээл түрүүлэн коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоо hэн. Мүн бидэнэр эгээл түрүүлэн ажалаа эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэжэ эхилээбди, үйлэдбэриин культура дээшэлүүлжэ байнабди.

Ажабайдал жэгтэй түргэнөөр хубилна. Саг үеhөө бишыхашье гээгдэнгүй. Үйлэдбэридөө шэнэ юумэ нэбтэрүүлхэ, hалбариин туйлалта, түрүү дүй дүршэлтэй танилсажа байха шухала. Хэдэн жэлэй саада тээ бидэнэр шэнэ түхэлэй компрессор тодхожо, заводой үйлэдбэри хангажа байгаабди. Харин энэ түхеэрэлгэ мүнөө хуушараа, ажабайдал шэнэ эрилтэ урдамнай табяа. Тиигэжэ нёдондо жэлhээ бүри хүсэ ехэтэй турбогенератор тодхожо эхилээбди. Тэрэ энэ жэлдэ ашаглалгада тушаагдаа. Социальна хүгжэлтын шэнэ түсэбэй ёhоор, 1971 ондо үшөө нэгэ генератор хабсарган табигдаха юм.

Ажаллаха таатай эрхэ байдал хүдэлмэришэдтэ олгохын тула цех соо микро-агаар байгуулха уhа сасаха түхеэрэлгэ тодхообди.

Эдэ бүгэдэ хүдэлмэришэдэй өөhэдын хүсэ шадалаар байгуулагдаа. Ажалай нормо дүүргэдэггүй, журам эбдэдэг хүдэлмэришэд үгы юм. Саг үргэлжын кадрнуудтай болоhоной ашаар амжалта туйланабди. Цехэймнай хүдэлмэришэд бултадаа шахуу дүй дүршэлтэй, оньhон техникые хазаарлажа баринхай. Олон хүдэлмэришэд урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

Тэдэнэй нэгэн слесарь Федор Павлович Коняхин юм. Тэрэ энэ жэлдэ урлан нарижуулгын 6 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Уhа буйлуулдаг насосой мөөр түргэнөөр элэдэг байгаа. Ондоо тээhээ асарагдадаг эдэ мөөр ходо hэлгэхэнь хүшэр hэн. Федор Павлович тэдээндэ бага зэргын хубилалта хэжэ, удаан саг соо ашаглаха арга олгобо. Тиигэжэ жэлдээ 12 мөөр хэрэглэдэг байhанаа 40-ые хэрэглэдэг болообди. Энэ дурадхал жэлэй 1200 түхэригэй алмалта үгэнэ.

Компрессорнэ таhагай слесарь Николай Егорович Лазовский, шулуу бутаруулдаг тээрмын машинист, hаяхан Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаhан Екатерина Емельяновна Беспрозванных, шлам холигшо Надежда Николаевна Плесовская, компрессорнүүдэй машинист Мира Васильевна Ананина мэргэжэлээ hайнаар шудалhан, эрхим хүдэлмэришэд юм. Иимэ хүдэлмэришэдые нэрлээ hаа, үшөө олон. Юрэдөө цехэй 80 гаран хүдэлмэришэд бултадаа шахуу hайн бэлэдхэлтэй, өөрынгөө ажалые hайнаар мэдэхэ болоhон нүхэд юм. Иимэ хүнүүдтэй ажаллахада урматай, ажал бүтэсэтэй байдаг. Үйлэдбэриин 65 түрүүшүүл коммунис ажалай ударнигай нэрэ солоёо ажал хэрэгээрээ батадхажа ябана.

Олон хүдэлмэришэд 2—3 мэргэжэл шудалжа, нүхэдэйнгөө ажалые hаадгүй hайнаар дүүргэдэг.

Цехэй хүдэлмэришэд мэргэжэл шадабаряа ходо дээшэлүүлнэ. Шэнэ табан жэлэй түсэбөөр табигдаhан зорилгонуудые урда мэтэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди. Иимэ кадрнууд заводто бии.

В. КОТЛЯР,
шулуу бутаруулдаг цехэй начальник.

ЭКОНОМИКЫН АСУУДАЛДА ЕХЭ АНХАРА…

Нийтын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгэ совет экономикые хүгжөөлгын мүнөө үеын гол шэглэл болонхой. Партиин XXIV съезд энэ асуудалда ехэ анхарал хандуулжа, ажалай бүтээсые, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхыень промышленна предприятинуудай бүхы коллективүүдые уряалаа. Бага гаргашатайгаар ехэ продукци бүтээн гаргаха, үйлэдбэриин бүхы гаргаша бага болгохо, гол жасаяа ашагтайгаар хэрэглэхэ асуудалда хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл, анхарал оролдолго зорюулагдаха ёhотой ха юм.

Үнгэрhэн табан жэлдэ бүхы технико-экономическа даабаримнай амжалтатайгаар дүүргэгдэhэн юм. 15 миллион 840 мянган түхэригэй олзо доход гүрэндэ оруулагдаhан байна. Гол фонднуудhаа продукци абалга ехэдхэгдэ. Хэрбээ табан жэлэй түрүүшын 1966 ондо гол фонднуудай нэгэ түхэриг бүхэнhөө 47,9 мүнгэнэй продукци абтаhан байбал, 1970 ондо 84,3 мүнгэнэй абтаа Шэнэ табан жэлэй түрүүшын оной социалис уялгын ёhоор, даабариhаа гадуур 80 мянган түхэригэй олзо доход абаха гэжэ хараалhан аад, үнгэрhэн найма hарын түсэбhөө гадуур 99 мянган түхэригэй олзо доход абтаа.

Амжалта өөрөө ерэдэг бэшэ, тэрэниие туйлаха хэрэгтэй гэжэ тон зүб хэлсэдэг. Заводой инженер, техник, технолог, экономистнууд, цехүүдэй начальнигууд, бүхы хүдэлмэришэд үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгые анхардаг болоо. Клинкер галдалтын, цементын цехүүдтэ hүүлэй жэлнүүдтэ шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоогүй, мүн энэ табан жэлэй үедэ шэнэ түхеэрэлгэ олоор тодхогдохошьегүй юм. Харин продукци абалга жэл бүхэндэ дээшэлжэ байгаа. Мүн шэнэ табан жэлэй үедэ цемент үйлэдбэрилгые ехэдхэхээр хараалагдана. Нёдондо 594 мянга 400 тонно цемент үйлэдбэрилэгдөө hэн. Табан жэлэй hүүлшын 1975 ондо 635 мянган тонно цемент үйлэдбэрилэгдэхэ, тэрэнэй шанар улам hайжаруулагдаха, эрхим шанарай цемент ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ юм.

Ямар аргаар экономическа hайн үрэ дүн туйлахаар хараална гээшэбибди? Бии байгаа гол фонднуудаа бүри ашагтай hайнаар хэрэглэхэ, эрьелдэдэг пеэшэн, шулуу бутаруулдаг тээрмэ, цементнэ тээрмэнүүдэй бүтээсэ … лүүлхын тула тэдэниие … лан hайжаруулха зорилго … на. Эрьелдэдэг пеэшэнэй … хэн заhабарилжа, зарим … та хэжэ, нэгэ час соо 2… клинкер галдадаг болохо … раалаабди. Тиигэжэ нэгэ … хугасаада пеэшэнэй … 180 мянган тоннодо хүр… лохобди. Мүнөө тэрэнэй … энээнhээ hурагтүй бага …

Хуушан түхеэрэлгэнүү… бэн заhабарилжа, продукци… лэдбэрилгые жэл бүхэндэ … пентээр дээшэлүүлхэ гэжэ… лаабди. Тиихэдээ продукци… нар hайжаруулха, олзо … гые ехэдхэхэ гэжэ … Цемент үйлэдбэрилгын … доошолуулхын тула нэмэлтэ… материал хэрэглэгдэхэ … дань үйлэдбэриин халзаhа… дог эhэн, металлурги… мышленностиин үлэгдэл … хэрэглэгдэжэ эхилээ. Мүн … рын элшэ хүсэ алмахын. … малтан абаха, бутаруулха … мэриин гаргаша бага … түлөө бултадаа тэмсэнэ…

Үнгэрhэн табан жэлэй … лэдбэриин ашаг үрэ хоёр … дээшэлhэн юм. Энэ юу … гэхэдэ, бага гаргашатай… продукци бүтээгдэдэг боло… нэ табан жэлэй хугасаа… доход абалгые 18—20 про… ехэдхэхын тула цементын … hайжаруулха, элдэб гарга… болгохо шухала. Энэ зорил… лүүлхын тула экономичес… дэлмэри hайжаруулха … Бүхы коллективнай хоёр… болгогдон. экономическа … да хабаадалсана. Бэлэ… тусхай мэргэжэлтэй хү… лэгшэд социализмын эко… ска хуули ёhо шудална. Хү… ришэд кружогто хабаад… экономикын гол асууда… танилсана.

Экономикоёо hайнаар … түхеэрэлгээ бүтээсэ ех… хэрэглэхэ асуудал колле… мнай гол анхаралда бай… даа. Эдэ жэлнүүдтэ үйлэ… талмай үргэдхэхэгүйбди, … хүүдые барихагүйбди. Хари… лэдбэриингөө хуушан та… рэhээ ехэ продукци аба… бан жэлэй туршада цемент … бэрилгые 40—50 мянга… ноор ехэдхэхэ арга зам хар… даад бэелүүлэгдэжэ байна.

Г. ХА…
заводой эконом…

Заводой эрьелдэдэг пеэшэнэй нэгэн.
Е. ЗАХАРОВАЙ…

СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН ШЭНЭ ЗАМ

КАМЕНСК ЦЕМЗАВОД. ...2-дохи кварталай үрэ дүнгөөр предприятиин коллективтэ министерствын, профсоюзай ЦК-гай Улаан туг барюулагдаха болоо. Хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые амаршалнабди. 1971 оной түсэбые болзорhоонь урид түгэсхэхэ уялгаяа дүүргэн, Октябриин hайндэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха байhандаань этигэнэбди» гэhэн телеграммые томо үзэгөөр бэшэгдэhэн үгэнүүд хүнэй анхарал хандуулма эли газарта харагдана

Заводой хүдэлмэришэд амаршалгын эдэ үгэнүүдые дахин дахин уншажа, коллективэйнгээ ажалай амжалтаар омогорхоно. Заводой коллектив аяар 15 дахин правительствын иимэ телеграмма абаа, 15 кварталай үрэ дүнгөөр дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртөө.

Үнэхөөрөө баясамаар, омогорхомоор гэшэ. Теэд гаталhан замаа эрьен хараагүй хадаа, саашанхи зорилго элеэр тобойхогүй. Правительствын телеграммын урда талadахи, «Шэнэ табан жэлдэ бэелүүлхэ манай зорилго» гэhэн үгэнүүдые анхарангүй гарахаар бэшэ. Улаан плано дээрэ эли тодоор бэшээтэй тоонууд, үгэнүүд заводой коллективэй урда табигдаhан шэнэ зорилгонуудые элирүүлнэ. Табан жэлэй хугасаада продукци үйлэдбэрилгые, олзо доход абалгые, цементын шанарые хэды зэргээр дээшэлүүлхэ тухай шэнэ тодоор хэлэгдэнэ. Эдэ тоо, баримтанууд коллективэй шэнэ табан жэлэй үедэ бэелүүлхэ зорилго харуулна гэшэ.

I.

...1971—1975 онуудай туршада коллективэй социальна хүгжэлтын комплексно түсэбэй гол хэмжээ ябуулганууд гэhэн гаршагтай хуудаhануудые иранаб. Хэдэн хуудаhан. Хуудаhан бүхэндэ тоонууд. Олон тоо. Теэд эдэл тоонууд олон юумэ тухай хөөрэжэ үгэнэ. Үнгэрhэн табан жэлэй хугасаада заводой үйлэдбэриин хэр зэргээр хүгжэhэниинь, тэрээнтэй сасуулхада, шэнэ табан жэлэй үедэ ямар хубилалтын болохо байhаниинь эндэ согсологдонхой.

Коллективэй социальна хүгжэлтын шэнэ түсэб. Тэрэнь хэдэн хубиhаа бүридэhэн. Үйлэдбэриин техническэ хэмжээ бэелүүлхэ, ажалай зохид эрхэ байдал хүдэлмэришэдтэ олгохо, коллективэй ажаhуудал hайжаруулха, ухаан бодолой, соёл сурталайнь эрилтэ хангаха, социальна харилсаа холбоо hайжаруулха, хүдэлмэришэдэй юрэнхы бэлэдхэл, мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулга хараалагдана.

ТЕХНИЧЕСКЭ дэбжэлтэ туйлаха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Элэшье ойлгосотой. Үйлэдбэреэ техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлээгүй, түхеэрэлгэнүүдээ шэнэдхэн байгуулаагүй hаа, урагшаа дабшахань бэрхэтэй юм. Цемент үйлэдбэрилэгшэд бии байгаа арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэнэ. Заводто мүнөө хүдэлжэ байгаа эрьелдэдэг гурбан пеэшэнэй хоёрынь шэнэдхэн байгуулагдаа. Нэгэниинь 1970 ондо шэнэдхэн байгуулагдажа, бүтээсэнь нэгэ час соо 2 тонноор дээшэлhэн байна. Ондоогоор хэлэхэдэ. энэ пеэшэн урдынхиhаа 20 мянган тонно клинкер жэлдээ үлүү ехээр галдадаг болоо. Цемент дээрэ абажа тоолоходо, энэнь 25 мянган тонно болохо юм.

Шэнэ табан жэлэй үедэ үшөө нэгэ пеэшэн шэнэдхэн хубилгагдаха. Бүтээсэнь энээнhээ бүри ехэ болохоор багсаагдана. Клинкер галдахада, цемент үйлэдбэрилхэдэ, заатагүй шорой тооhон гарадаг, Үйлэдбэриин зайлашагүй энэ дутагдал усадхаха хэмжээн хараалагдаа. Тооhо шорой бариха электрофильтрнүүд пеэшэн, тээрмэнүүдтэ тодхогдохо. Электрофильтрнүүд автомат аргаар хүдэлгэгдэхэ, үйлэдбэридэ ехэ аша туhатай байха юм. Мүнөө тооhо шорой баридаг хуушанай түхеэрэлгые гурбан хүн хангана. Харин оньhон аргатай электрофильтрнүүдые ганса нэгэ хүн шалган хүдэлгэхэ байна. Холисо худхаха юрын түхеэрэлгын орондо роторно тээрмэ тодхогдохо. Мүн шулуу нүүрhэ галдадаг пеэшэнүүдэй хоолойдо эhэ, утаа бариха шэнэ түхэлэй түхеэрэлгэ хабсаргагдахаар хараалагдаа.

Горно, транспортна цехүүдтэ ехэ хубилалта хэгдэхэ болоо. Транспортна участок шэнэдхэн байгуулагдаха. Малтагдаhан шулуу (известняк) вагонуудта ашаха экскаватор, шулуу бутаруулха, илгаха комплекс горно цехтэ хэрэглэгдэжэ эхилхэ юм. Мүн мэшээгүүдтэ хэгдэhэн цемент вагонуудта ашаха хүдэлмэри оньhожоруулха машина тодхогдожо байна. Мүнөө эндэ 4 хүдэлмэришэд ажаллажа, бар хүсөөр цемент ашадаг. Машинын хүдэлжэ эхилхэдэ, тэдэнэр энэ хүшэр хүдэлмэриhөө сүлөөлэгдэхэ. Нэгэ хүнэй дистанционно приборой кнопко дарахатай хамта машина хүдэлжэ, мэшээгүүдые ашаха, вагонуудта ябталан табижа байха юм.

Шулуу бутаруулгын, клинкер галдалгын, цемент үйлэдбэрилгын бүхы үйлэдбэри нарижуулан hайжаруулагдахаар хараалагдаа. Эдэ түхеэрэлгэнүүдые шэнэ, синхронно двигательнүүд хүдэлгэхэ, тиигэжэ бүтээсэнь горитой ехээр дээшэлхэ. Шэнэ технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхэ болоо. Мүнөө завод 4—5 түхэлэй цемент үйлэдбэрилнэ. Цементын шанар hайжаруулхын, тэрэниие бүри бэхи hайн болгохын тула тусхай нэмэлтэ хэгдэхэ юм. Сульфитно-спиртын холисо гэжэ нэрлэгдэдэг энэ нэмэлтэ хадаа продукциин шанар hайжаруулхаhаа гадна, цемент үйлэдбэрилгын процесс бага болгохо, электрын элшэ хүсэ, шулуу нүүрhэ алмаха арга олгоно.

Түрүү онол арга хэрэглэхэ, техническэ дэбжэлтэ туйлаха гээшэ коллективэй шэнэ табан жэлдэ бэелүүлхэ нэгэ шухала зорилго болоно. Энэнь социальна хүгжэлтын шэнэ түсэб дотор лаблагдаа.

II.

ШЭНЭ ТҮСЭБЭЙ нүгөөдэ горитой хубинь юуб гэхэдэ, кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлхэ асуудал юм. hайн бэлэдхэлтэй, техникээ мэдэлдээ абаhан хүдэлмэришэдтэй болоhон предприятинууд урдахи зорилгоёо бодотоор дүүргэдэг гэжэ мэдээжэ. Кадрнууд бүхы юумэ шиидхэнэ. Саг үргэлжын кадрнуудтай болохонь предприяти бүхэндэ ехэ шухала. Энэ зорилгын хэр зэргэ шиидхэгдэhые, саашадаа ямараар бэелүүлэгдэжэ байhые социальна хүгжэлтын түсэб дотор хаража үзэе.

Завод гол түлэб саг үргэлжын кадрнуудтай. Үйлэдбэриин гол мэргэжэлтэдэй олонхинь үнинhөө хойшо эндэ ажалладаг, өөрынгөө хуби заяа заводтойгоо холбоhон юм. Бүхы хүдэлмэришэдэй 30 процентнь заводой ашаглалгада оруулагдаhан сагhаа хойшо ажаллажа байhаар. Хүдэлмэришэдэй хахадhаа олонхинь ажалай 8 жэлhээ үлүүтэй дүй дүршэлтэй.

Жэл бүхэндэ хэдэн хүнэй юрэнхы бэлэдхэл, мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ тухайнь социальна хүгжэлтын түсэбөөр хараалагдана. Хамта дээрээ 220—230 хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шадабари жэл бүхэндэ дээшэлүүлэгдэхэ юм. Тэдэнэр түрүү дүй дүршэлэй hургуулида, али нэгэн мэргэжэл шудалха тусхай курсда, үйлэдбэриин-техническэ курсада hуралсаха ёhотой. Олон хүдэлмэришэд хоёрдохи, гурбадахи мэргэжэл шудалха болоно. Тиихэдээ жэл бүхэндэ заводто 10—15 хүн шэнээр абтажа, хүдэлмэришэнэй мэргэжэлдэ hураха юм. Энээнhээ гадна, хүдэлмэришэд юрэнхы бэлэдхэлээ дээшэлүүлхэ уялгатай.

hуралсаха, сагаа культурнаар үнгэргэхэ арга боломжо хүдэлмэришэдтэ олгохо талаар ехэ юумэн хэгдээ, хэгдэхэшье юм. Хүдэлмэришэдэй ажаhуудаг Каменск тосхон мүнөө үеын болбосон түхэлтэй hуурин газар болонхой. Халуун уhаар хангагдаhан 2-3 дабхар гэрнүүд тосхониие гоёон шэмэглэнэ. Хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын hургуули, индустриальна үдэшын техникум хүдэлнэ. Залуушуул хүдэлжэ байгаад эндэ hуралсажа, юрэнхы бэлэдхэлээ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ юм. Энэ табан жэлэй хугасаада жэл бүхэндэ 50 гаран хүн үдэшын hургуулида hураха гэжэ багсаагдана.

Мүнөө заводто хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй 18,9 процентнь эхин, 18,4 процентнь дунда hургуулитай. Табан жэлэй hүүлшын 1975 ондо эхин hургуулитай хүдэлмэришэдэй тооe 9,7 процент хүрэтэр хороохо, дунда hургуулитай хүдэлмэришэдэй тоо 32,7 процент хүрэтэр олошоруулха гэжэ хараалагдаа. Харин мэргэжэлэй талаар абажа хараа hаа, иимэ юм. Мүнөө заводто хүдэлмэришэдэй гарай хүсөөр бүтээдэг ажал үшөө ехэшэг — 43,9 процент болоно. 1975 ондо энэ тоо 33,6 процент болохо. Машинын хүсөөр бүтээгдэдэг ажалай хуби 34,6 процент байбал, табан жэлэй hүүл багта 44,7 процент болохо.

Ямаршье коллектив өөрын түүхэтэй, ёhо заншалтай байдаг гээшэ. Цемент үйлэдбэрилэгшэд өөhэдынгөө түүхэ баяжуулжа, ёhо заншалаа арьбадхажа байна. Заводой түүхэ, тэрэниие байгуулха хэрэгтэ хүдэлмэришэдэй оруулжа байhан туhа нэмэри тухай хөөрэжэ үгэхэ музей эмхидхэгдэжэ эхилээ. Эндэнь коллективэй ажалай, дайшалхы габьяа харуулагдаха. Хүдэлмэришэдэй ёhо заншал залуушуулда дамжуулан үгэхын тула үнинэй хүдэлмэришэд болон залуушуулай уулзалганууд саг үргэлжэ эмхидхэгдэнэ.

КОЛЛЕКТИВЭЙ социальна холбоо харилсаа hайжаруулха хэрэгтэ түсэбэй нэгэ … рюулагдаа. Коллективэй … шал арьбадхахатай, элдэ… га үнгэргэхэтэй хамта, … ажалай ударнигай, али … вэй нэрэ зэргэ олгохо, … мүрысөөнэй дүрим … дэй зүбшэн хэлсэжэ … хай элиншэлэгдэнэ. … социалис уялганууд … гада, цехүүдэй коллек… түрүүшээр зүбшэн … hүүлдэ заводой хамтын … талаан абтаха юм. … уялга дотор коллективэй… на хүгжэлтэ заатагүй … ха ёhотой.

Хүдэлмэришэдэй оло… байраар хангагдаа. Тэ… бүүд ясли, саадуудта … лэгдэнэ. hурагшадай … ман жэлэй, дунда hур… бии. Сүлөөтэй сагаа … үнгэргэхэ, ажалай hүү… наар амарха асуудал … таа. Каменск тосхондо … рантай кинотеатр, … хүгжэмэй hургуули, спор… шан бии. Цемент … рилэгшэд аяншалгын … баазатай. Бэеэ эмшэ… корпус «Горячинск» ку… риhан юм.

Завод жэл бүхэндэ … тээсэ дээшэлүүлнэ, … номическа талаараа hай… туйлана. Хүдэлмэришэ… лаха, мэргэжэл шадаба… лүүлхэ эрхэ байдал … тэдэнэй амарха, бэе… жаруулха асуудалда саг … анхарал хандуулhанай … жалта туйлагдана гэшэ. … циальна хүгжэлтын … дотор дахинаа батал… на.

С. БАРДА…
манай тусхай …

ҺҮҮЛШЫН ПОЧТОҺОО

...АЛУУШУУЛДА ЗОРЮУЛАГДАҺАН ...УУДАҺАН

...ССС-эй Бэшүүрэй райко... ажалшадай депутадуудай ...ай Советэй орган **«Бэ...рэй таряашан»** газетэ до... хоёр хуудаһануудаа «Са...тан, шамда зорюулагдана» ... гаршагтайгаар тусхай ...лтэйгээр гаргаба.

...агай колхоз, совхозуудай, ...ышленна предприятинуу... һургуулиин комсомол-за...уулай ажал хэрэг тухайда ...уудаһан соо хэлэгдэнэ.

...алуу ажалшан бүхэнние ...а эрдэмтэй болгохо ёһотой ... гаршагтай энэ хуудаһанай ... материал уншанабди. Бү... ниитын дунда эрдэм бэе...лхэ зорилго партиин XXIV ...дын табиһаниинь бүгэдэн...эли. Тиимэһээ энээние бо...оор шиидхэхэ тухайда айма... комсомолой организациин ...агаа табижа, бодото хэм...ууды хараалһаниинь ойл...отой.

...алуу хүн бүхэнние дунда ...тэй болгохын тулада нэн ...үн һургуулинуудай хүдэл... һайжаруулха, тэндэ һу...ал-хүмүүжүүлгын хүдэл... шангадхаха, тиигэжэ үхи...эй һургуулиһаа гараха яба...садхаха, арад зоной ашэ ...а хүдэлхөөр һурагша бүхэ... һургуулидал бэлдэхэ шу...хала — гээд энэ статья дотор заагдана. Дунда эрдэмтэй болохо тухай номнол залуушуулай дунда ябуулха, энэ талаар комсомолой организаци бүхэнэй, ВЛКСМ-эй гэшүүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ шухала. Нүгөө талаһаа, үдэшын ба заочно һуралсалые шангадхаха зорилго тон хурсаар табигдажа байна.

Арадай гэгээрэлэй зургаануудтай хамта комсомолой организацинууд бүгэдэ ниитын дунда эрдэмэй түлөө добтолго амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха юм.

Комсомолшууд, залуушуулай ургаса хуряалгада хабаадажа байһан тухайда саашань эндэ мэдээсэгдэнэ. Калининай нэрэмжэтэ колхозой залуу комбайнернууд аймагай бүхы залуу механизаторнуудта хандаһан байгаа. Энэ хандалга соонь нигэжэ хэлэгдэһэн гэбэл: ургаса хуряалгын үедэ ажахыдаа комсомол-залуушуулай 13 агрегат байгуулжа, эдээгээрээ 2200 гектар таряа хуряаха, хүдэлмэриин 15 үдэр соо 33000 центнер таряа сохихо.

Калининай нэрэмжэтэ колхоздо таряа хуряалгын түрүүшын дүнгүүд гаргагдаба. Энэ хүдэлмэридэ залуушуул түрүү үүргэ дүүргэнэ. Комсомол-залуушуулай 13 агрегат байгуулагданхай. Эдэнэр хоорондоо мүрысэнэ. Комсомол бүхэн өөһэдын социалис уялгатай. Залуу комбайнер Павел Тимофеев эрхим һайнаар хүдэлнэ. Комбайнаараа 85 гектарай таряа хуряажа, 1425 центнер таряа сохибо. Мүн Владимир Утенков, Николай Разуваев гэгшэд шударгыгаар хүдэлнэ. Тоог дээрэ хэгдэжэ байһан хүдэлмэри зураглан харуулагдана.

Комсомол-залуушуулай 105 агрегат аймаг дотор байгуулагданхай. Эдэнэрэй хоорондо социалис мүрысөөнэй дүримүүд зохёогдожо, комсомолой бүхы комитедүүдтэ хүргэгдэһэн. Комсомолой прожекторэй бүлэгүүд хүдэлнэ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүд гаргагдаха юм.

Һургуулиин ажабайдал тухай, аймагай соёлой байшангай Агитбригадын харгы зам тухай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой үбһэшэдэй комсомол-залуушуулай звеногой үбһэеэ сабшажа дүүргэһэн тухайда энэ хуудаһанда хэлэгдэнэ.

Аймагай залуу үетэнэй ажал хэрэг хүсэдөөр харуулха зорилгоор залуушуулда зорюулагдаһан тусхай хуудаһанай аймагай газетэдэ бии болоһониинь һайшаалтай. Комсомолшууд, залуушуулай залуугай охёор дүүрэһэн ажал хүдэлмэрние улам үргэнөөр, уран хурсаар харуулха бэзэ гэжэ найдахаар.

...унхэнэй аймагай Аршаан тос...ны ажаһуугшад болон тэндэхи ...ортдо амарагшадай дунда На... Перфильевна Иноземце... ...анихагүй хүн хомор байха. ...Энэ нүхэр тосхоной газетэ ба ...нал худалдадаг киоскдо хү...дэг юм. Тиигэхэ зуураа даажа ...һан ажалдаа оролдосотой һай...ар хандажа, олоной дунда хүн...эй болонхой. Газетэ ба жур...нуудые худалдан абагшадта ...рхай һайнаар хандадаг, хэ...эн юумыень түргэхэноор ...од үгэжэрхидэг байха юм.

...Мүн тиихэдэ тосхоной ажал...дай дунда хэблэл тараалгын ...лмэридэ эдэбхитэйгээр хабаа...дажа, газетэ ба журнал шва...ы һаа олоор тараахые оролдо... ...үндэр наһатай болоһон На...да Перфильевнаһаа үльгэр жэ... абамаар.

...Зураг дээрэ: Надежда Пер...льевна Иноземцева ажалдаа.

...ВАЛДАНОВАЙ фототекст.

...УУЛАЙ—ОЛЗОТОЙ ҺАЛБАРИ

...лай (кролик) үсхэбэрилгэ ... манай республикада ...рии орон соомнай олзо...һалбари мүн. Энэ талаар Ук... ССР-эй «Днипр» колхо...туулай үедэ туйлаһан ам... ...оронай олон ажахынуудай ...а татаһан байна. Энэ кол...туулай үсхэбэрилгөөр орон ...эзэн түрүүн шалгаржа, ...й Улаан Тугай орденоор ...даа.

...лайн фермые даагша Иван ... Бовчек Социалис Ажалай ...үүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүр... ...дүрбэн туулайшад ор...медальнуудаар шагнагдаһан ... Украинын «Днипр» кол...ша түрүүн, 15 жэлэй саа... туулай үсхэбэрилжэ эхил... олзо багаар абадаг байһан ...арбан жэлэй үнгэрөөд ... гүрэндэ 355 центнер эр...шанартай мяха тушааһан ... Дурсагдаһан ажахы үнгэ... жэл 420 центнер туулайн ...тушаагаа. Энэнь бүхы ту... мяханайнь гурбанай нэ...ээлээ.

...айнын «Днипр» колхозой... туулай үсхэбэрилгөөр ехэ ...шалтэй болоһон байна. ... туулайнуудаа бүтүү бай... байлгахаяа болижо, һал... ...нэмэри газарта, газаа, ...үнгүй харууһалдаг болоо. ...туулайнуудтань хоёр һуури... ...тусхай таһалгануудта, залуу ...нуудтань — тус бүридөө ... утатай 5 һарабша баригдаа. Жэжэ зулзагануудынь эхынгээ хажууда хоёр һаратай болотороо харууһалагдаад, һарын туршаа соо ондоо таһалгануудта табигдажа, томо болгогдоно. Энэ үе соо туулай бүхэн 1,7—2 килограмм амидын шэгнүүртэй болоно. Туулайнуудые тэжээлээр хангаха асуудалшье зүбөөр шиидхэгдэнхэй. Фермын хажуудахи 50 гектар тарилгын талмай дээрэһээ жэл бүри 700—800 центнер үбһэ, гадна свекло, морковь абана. Тэжээл буйлуулха ажалынь оньһожоруулагдаа.

Туулай үсхэбэрилгөөр дүршэлтэй болоһон Украинын «Днипр» колхозойхид шэнэ табан жэлэй туршада ехэ зорилго урдаа табяа. Жэл соо 500—600 шахуу центнер эрхим шанартай мяха гүрэндэ тушаахаар шиидэнхэй.

Олзо ехэтэй энэ һалбари манай республикадашье хүгжөөгдэжэ эхилбэ. Газаагаа туулай бариха дуратайшуул хото, хүдөө нютагуудта һүүлэй үедэ нилээд олошороо. Гадна Захааминай аймагтай Цахир тосхондо бии болгогдоһон туулайн фермэ түрүүшынгээ алхам хэжэ эхилбэ. Республика соохи түрүүшын иимэ фермэ агнууриин ажахынуудай республикын Управлениин үүсхэлээр эмхидхэгдээ.

Цахир тосхоной ангай фермынхид энэ зун «Белый великан» гэжэ үүлтэрэй 100 толгой туулай худалдажа абаа. Амтатай мяхатай, һайн арһатай иимэ туулайнууд Улаан-Үдэ шадарай хүн зонһоо худалдан абтаа. Тэдэ туулайнууд шэнэ газартаа таараад, олошоржо эхилбэ.

Энэ олзотой һалбариие түргөөр хүгжөөхын тула Захааминай госпромхоз 1975 он болотор туулайнгаа тоо толгойе 1500 хүрэтэр олошоруулхаар хараална. Тиигэжэ ерэхэ жэл мяханай үүлтэрэй 400 эхэ туулайн багтаха байра баригдахань. Тэрээнэй проектые Москвагай типовой проектнүүдэй түбэй институдһаа абаһан байна.

Захааминай госпромхоз туулайнуудые түргөөр олошоруулха зорилгоор туулай үсхэбэрилэгшэдэй бүлгэм бии болгожо, бүлгэмэйнгөө гэшүүдтэ һайн үүлтэрэй туулайнуудые наймаалжа эхилхэ юм. Гадна өөһэдынгөө гэшүүдтэ элдэб туһаламжа үзүүлжэ байха.

Туулай үсхэбэрилэгшэд гаргашаяа богони болзортө харюулжа, ехэ олзо абаха аргатай. Ушар юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэл туулайн мяха гүрэндэ худалдаха сэнгынь нилээд дээшэлээ. Амидын шэгнүүрээр гүрэндэ тушаагдаһан килограмм мяханай түлөө 1 түхэриг 62 мүнгэнһөө 1 түхэриг 86 мүнгэн хүрэтэр түлэгдэхэ юм. Энэнь урдань түлэгдэдэг сэнгһээ хоёр дахин шахуу ехэ болоно. Арһанайнь сэн мүн лэ дээшэлүүлэгдээ. Үүлтэртэ туулайнуудые худалдаха сэнгынь нилээд дээшэлээ. Тиимэһээ туулай бариһан ажахынууд олзо доход ехээр оруулха аргатай болоно.

И. БУДАЕВ.

Хилын саанаһаа
радио · телефон · телеграф

ЗҮБ ХАРАА БОДОЛ

ПРАГА. (ТАСС). «Парти болон обществодо КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүдэй дүүргэгдэжэ байһан тухай, һунгалтануудта бэлдэхэ үедэ партиин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай, партиин гэшүүдые бүрилдүүлхэ саашанхи зорилгонууд тухай» асуудалнуудаар ЦК-гай Президиумэй элидхэлые КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак Чехословакиин Компартиин ЦК-гай сентябриин 15-да болоһон пленум дээрэ хэһэн байна.

Г. Гусак КПЧ-гэй ЦК-гай үмэнэһөө олон миллион зоной эдэбхи үүсхэл үндэрөөр сэгнэһэн байна. Партиин XIV съездын хараалһан социальна программын дүүргэгдэжэ байһан тухай Генеральна секретарь тоггоо. Тэрэ программа хадаа ажалшадай байра байдал саашадань һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагданхай.

СЭВ-эй XXV сесси дээрэ баталан абтаһан туйлай ехэ программын удха шанар тухай элидхэл дотор заагдаһан байна. Ороной түлөөлэлгэтэ органуудта һунгаха һунгалтада бэлэдхэлэй хэгдэжэ байһан тухай Г. Гусак тоггоо. Һунгалтанууд тушаа партиин хараалһан һанамжанууд КПЧ-гэй XIV съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн юм гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Парти хадаа КПЧ-гэй съезд хүрэтэр хэхэ ажалайнгаа түсэб баталан абаха зэргэтэй. Тиигээ һаа партиин, тэрээнэй органуудай ажал хүдэлмэри түсэбэй ёһоор, холын хараатайгаар бэелүүлэгдэхэ болоно гэжэ элидхэл дотор заагдана.

Крымдэ болоһон аха дүү оронуудай хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай хани ёһоной уулзалга хадаа социалис оронуудай уласхоорондын политическэ үүсхэл саашадань хүгжөөн бадаруулгада ехэ удха шанартай байгаа гэжэ элидхэл дотор заагданхай.

Г. Гусагай элидхэл хэһэнэй һүүлээр КПЧ-гэй ЦК-гай пленум дээрэ үгэ хэлэлгэн эхилээ.

Ехэ митинг болобо

САНТЬЯГО. (ТАСС). Чилиин ниислэл хотодо олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг боложо, арадай нэгэдэлэй правительствые эрид шууд дэмжэжэ байһанаа ажалшад мэдүүлбэ. Үгэ хэлэгшэд хархис хүсэнүүдэй һүйдхэхы ябуулгые буруушаагаад, хүдэлмэришэн ангиин үмэнэһөө иимэ һануулга хээ: хэрбээ хэрэгтэй болоо һаань, ороной ажалшад үмсын предприятинуудые эзэмдэжэ, промышленностиие таһалгаряагүй хүдэлгэхэ, хүн зониие хэрэгтэй юумээрнь хангахаар хэмжээ абаха юм.

Тусхай жасада

РИМ. (ТАСС). Үерһөө хохидоһон Вьетнамай Демократическа Республикын хүн зондо туһаламжа болгон мүнгэ зөөри суглуулха хэрэг Италиин компартиин түбэй орган — «Унита» газетын һайндэрэй Туринда үнгэргэгдэхэ үедэнь эдэбхитэйгээр эмхидхэгдээ.

Иимэ зорилгоор мүнгэ суглуулха бүхэнациональна кампаниие «Итали—Вьетнам» гэжэ Италиин комитет мүн лэ соносхоо.

Бодомжотойгоор хандахые уряална

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Индохитад тушаа США-гай правительствын баримталдаг политикые сенатор Б. Бай (демократ, Идиана штадһаа) эрид шүүмжэлбэ. «Шэнэ демократическа нүхэсэлэй» зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэрэ ингэжэ мэдүүлээ: Урда Вьетнамһаа Американ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бүрин гаргагдаад байгаал һаань, энэ ороной арад зон «өөһэдынгөө байдал өөһэдөө тодорхойлхо арга боломжо олохо».

Вашингтоной ба тэрэнэй Сайгондохи дахуул Тхиеу гэгшын зүгһөө октябриин 3-да үнгэргэхөөр бэлдэжэ байгшаа «президентын һунгалта» гэдэгэй хорото хархис зорилготой байһые хараада абажа, иимэ шиидхэбэри гаргахыень правительствые уряалба.

АЖАЛ БА КАПИТАЛАЙ ТЭМСЭЛ

ПАРИЖ. Францида сентябриин 15-һаа дунда һургуулинуудта һуралсалай жэл эхилээ. Тиибэшье багшанар ороной түүхэ соо эгээ түрүүшынхеэ һуралсалай жэлэй эхилһэн үдэр забастовко соносхоо. Дунда һургуулинуудай багшанарһаа бүридэдэг профсоюзуудай олонхинь хэшээлнүүдые бү хэгты гэжэ гэшүүдээ уряалаа. Багшанарай байра байдал тухай, тэдээнэй ямар эрхэ байдалда ажалладаг тухай асуудалаар хэлсээ хэхэ ябадалһаа национальна гэгээрэлэй министрэй арсаһан дээрэһээ багшанар дураа гутаба.

МОНТЕВИДЕО. Шинэ бүтээдэг «Фунса» заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад шангаар тэмсэжэ, илалта туйлаа. Хүдэлмэришэд һара шахуу заводоо өөһэдынгөө мэдэлдэ барижа байгаа. Салин хүлһыемнай дээшэлүүлэгты, байра байдалыемнай һайжаруулагты гэһэн эрилтэ тэдэнэр табяа.

Заводой эзэд забастовко хэгшэдэй дура хүсэл даража шадаагүй дээрэһээ тэдэнэй эрилтэ хангаха баатай болоо.

КОПЕНГАГЕН. Нерресундбю городой цементнигүүд, нэгэ верфиин судна бүтээгшэд Копенгагенай монетнэ байшанда хэдэн үдэрэй турша соо забастовко хэжэ байһан хүдэлмэришэдтэй һаналаа нэгэдээ. Салин хүлһэ бага болгохо тушаа эзэд баяшуулай һэдэлгые болюулха шухала гэжэ ажалшад эрилтэ табяа.

(ТАСС).

ЗЭБҮҮРХЭЛ ҮҮСХЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Аттикада болоһон шуһата хюдалга Америкын үргэн ниитэ зоной дура ехээр гутааһан байна. Эб найрамдалай, үнэн зүб хэрэгэй түлөө тэмсэдэг арадай нэгэдэлэй, Анджела Дэвисые сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг нютагай комитедүүдэй, тэрэшэлэн «Сүлөөрэлгын түлөө залуу хүдэлмэришэдэй холбооной» үүсхэлээр хэдэ хэдэн городуудта хюдалгада эсэргүү митингнүүд, демонстрацинууд боложо байна.

Түлөөлэгшэнэрэй палатын гэшүүд Ш. Чизем, Ч. Рэнджел (Нью-Йорк шатадай демокрадууд), тэрэшэлэн Р. Деллэмс (демократ, Калифорниин штадһаа) хамтын мэдүүлгэ хэхэдээ, США-гай сүүд болон түрмэнүүдэй гуримуудые үндэһөөрнь хубилгаха шухала гэжэ зааһан байна. Сенатор-демократ (Мэн штадһаа) Э. Маски Аттикадахи түрмын зониие хайра гамгүйгөөр хэһээһэн хюдаһыень буруушаагаа. Сан-Хуанда болоһон Америкын губернаторнуудай конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Маски иигэжэ урмаа хухарангяар мэрүүлбэ: олон зон Америкэдэ ажаһуунхаар түргэн үхөөшэнь дээрэ гэжэ тоолодог болоһон байна.

Аттикадахи түрмын зониие хэһээн хюдаһан ушар Вашингтоной засагаархидай политикые зүбшөөдэггүй бүхы хүнүүдтэ эсэргүү шанга кампани саашадаа дэлгэрүүлхэ гэһэн түрүүшын дохёо мүн гэжэ Америкын түрүү үзэл бодол баримталдаг хэблэл заана.

Ральф Абернетиие барижа хааба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Батлер городой полициин засагаархид (Алабама штат) негрнүүдэй граждан эрхын түлөө тэмсэдэг элитэ тэмсэлшэ, священник Ральф Абернети гэгшые барижа хаагаа. Холбоото Штадуудта үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада эсэргүүсэһэн олон зоной жагсаалда хабаадаһанайнгаа түлөө тэрэ хаагдаа. 19-тэй Маргарет Нотт гэжэ негр басагые хүдөөлүүлхэ үедэ Батлертэ иимэ жагсаал болоо. Тэрээндэ 2000 гаран хүн хабаадалсаһан байна. Негр зоной буһалгаа хэхэ үедэ үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг сагаан зүһэ шарайтанаар тэрэ басаган алуулһан юм. Городой засагаархид жагсаалые хуули бусаар хорёо, харин полициинхид жагсаал толгойлогшодые, 200 эдэбхитэдые барижа хаагаа.

ФРГ-гэй Оборонын министерствын захиралта

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй Оборонын министерствын захиралта тухай газетэнүүд мэдээсэнэ. Тэрэнэй ёһоор, Баруун Германиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй корабльнууд ГДР-эй туг доро далайгаар тамаржа ябаһан корабльнууд болон худалдаа наймаанай судналуудта саашадаа салют үгэдэг болохонь. Далай дээрэ тамаржа ябаһан корабльнууд бусад оронуудай корабльнуудта салют үгэхэ, тэдэнэй салютда харюусаха гэжэ уласхоорондын далайн заншалаар хараалагданхай.

Япондо һарын туршада бороо хура ороһоной һүүлээр сэлмэг үдэрнүүд тогтожо эхилбэ. Хүдөө ажахын ажалшад өөһэдынгөө полинуud дээрэ сүлөөгүй хүдэлмэрилхэ үе сагынь ерээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалшад барайгарай поли дээрэ үбһэ ногоо түүжэ байна.

ДЖАПАН-ПРЕСС-ТАСС-ай фото.

ЛАОСТОХИ ДАЙН БАЙЛДААНУУД

ХАНОЙ. (ТАСС). Лаосой патриодууд бороо ехээр ородог үеын түрүүшын гурбан һара соо, июнь—август һаранuудта, дайсанай, 4300 гаран солдадые хүлһөөнь буулгаһан, нилээд олон дайшалхы техникэ болон сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые үгы хэһэн, буляан абаһан байна.

Урда Лаосой Донгхен (Саваннакет провинци), Паксонг (Сараван провинци) гэжэ районуудта, мүн бусадшье нютагуудта энэ үе соо дайсанай 2 мянга шахуу солдат хүлһөө буулгагдаба.

Дай буруушаадаг шэнэ эмхи

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Зүүн-Урда Азида плендэ абтаһан Америкын бүлэг сэрэгшэд дайнда эсэргүү эмхи байгуулаа. Тэрэ бүлэгэйхид США-гай ээрхэг түримхэй дайн байлдаае дары болюулха эрилтэ табина. Үнгэрэгшэ һара соо Ханой ошоһон, эб найрамдалай тала баримталдаг Америкын делегаци тиигэжэ мэдээсээ.

Плендэ абтаһан Америкын дүрбэн солдадай хэлэһэн үгые магнитофондо буулгажа, США-да асараа. Зүүн-Урда США-гай дүүргэдэг үүргые тэдэнэр буруушааха зуураа, Парижда боложо байгаа хэлсээн дээрэ Урда Вьетнамай Революционно саг зуурын правительствын амгалан ёһоной дурадхалнуудые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ.

Эллсберг тэмсэжэ үргэлжэлһөөр

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Индохитад тушаа США-гай ээрхэг түримхэй түсэбүүдые элишэлһэн, пентагоной нюуса документнүүдые тунхаглахын тула газетэдүүдтэ үгэхэдөө зүб юумэ хэһэн байгааб гэжэ американ эрдэмтэ Дэниел Эллсбэрг дахинаа тэмдэглэбэ. Нью-Йоркдохи социальна шэнжэлгэ хэдэг һургуулида үгэ хэлэхэ зуураа, тэрэ иигэжэ мэдүүлээ: эдэ документнүүдые уншаад байхадаа, Вьетнамдахи дайн юрэл алдуу бэшэ, харин гэмтэ ябадал гэжэ ойлгохоор болоо һэн. Энэ гэмтэ ябадал элишэлхэ хэрэгые өөрынгөө арюун уялгада тоолоо һэм.

США-гай правительство ООН-ой Уставые, Индохитад тушаа Женевскэ хэлсээнүүдые, хүнэй эрхэ ба гол ёһонууд тухай Нюрнбергдэ тодорхойлогдоһон хуулиие эбдэһэн гэмзэмэтэй гээд пентагоной нюуса материалнууд харуулаа гэжэ эрдэмтэ тэмдэглэбэ.

Үгэеэ ойлголсонгүй тараа

ЛОНДОН. (ТАСС). Баруун оронуудай финансын министрнүүдэй албанай бүлэгэй», тэрэшэлэн түбэй банкнуудай түлөөлэгшэнэрэй зүблөөн Англиин ниислэл хотодо нээгдэһэн аад, түрүүшын үдэр ямаршье үрэ дүн туйлагдаагүй. Капиталис оронуудта мүнгэнэй үнын уналгые болюулха асуудал зүблөөн дээрэ хэлсэгдэхэ ёһотой байгаа. Нэгэ талаһаа Баруун Европын оронуудай, мүн Японой, нүгөө талаһаа—Америкын Холбоото Штадуудай хоорондо ехэ зүрилдөөнэй гараһан оршон байдалда энэ зүблөөн үнгэржэ байна.

Тобшохоноор

САНТЬЯГО. (ТАСС). Чилиин президент Сальвадор Альенде Чилиин ниислэл хотын ажалшадай олон зоной хабаадалгатай митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Сантьяго хотодо байһан Юнайтед Пресс интернэшнл (ЮПИ) гэжэ Америкын информационно агенствын отделениие хааха тухай шиидхэбэриие правительствын баталан абаһан тухай заагаа. ЮПИ хадаа «Чилиин правительствын ажал ябуулгые буруугаар харуулһан» мэдээсэлнүүдые дамжуулна, тэрээнһээ боложо дээрэ дурсагдаһан шиидхэбэри баталан абтаа гэжэ президент заагаа.

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС). Һүүлэй жэлнүүдтэ ажалһаа сүлөөлэгдэһэн гүрэнэй эмхи зургаануудай бүхы алба хаагшадые ажалдань һөөргэнь абаха тухай хуулиин проектые Уругвайн парламентын сенат һайшааба.

Сенадай энэ шиидхэбэри Уругвайн ажалшадай, тэдээнэй профсоюзуудай ехэ амжалта туйлаһые гэршэлнэ гэжэ «Популар» газетэ заана.

...ЭНЭ ОРОНДО ...ЖАМИДАРХАНЬ ...ҮШЭР...»

Иимэ гаршагтай статья Англиин «Гардиан» газетэ толилоо. Тэрээн соо Израилиин экономическа хүшэр хүндэ байдалда ороһон тухай хэлэгдэнхэй. Тус статьяе нэгэ бага хаһаад, уншагшадайнгаа анхаралда АПН дурадхана.

ХЭНЭЙ АША ТУҺАДА Израиль гэжэ гүрэн байдаг ааб? Хэнэй баяжахые, дура зоргоороо ажаһуухые хүсэдэг орон бэ? Эдэ асуудалнуудта харюу орон доторнь олохо гээшэ бэлэн бэшэ. Харин хилын саанаһаа харахада, олохон лэ юумэн элирээдхидэг. Үнэхөөрөөшье, бүлэтэй болохын түлөө гэр байра бэдэржэ зобохо аад, тэрэ гүрэнэй эрхэтэн байһанай хэрэг бии гү? Юуб гэхэдэ, энэ гүрэн соо элдэб хонжоо наймаашад газарай сэнгые тэнгэридэ хүрэтэр гэхээр һунаажархинхай. Баян үгытэй хоёрой илгаа эндэ, Израильда, илангаяа эли. Ондоо ямаршье гүрэндэ иимэ эли илгаа олохогүйт.

Эдэ бүхы асуудалнуудые израилиинхид урдаа табидаг болоһоор үнинэй юм. Теэд харюу олодоггүй. Дайнай дүүрэһээр жэл үнгэрбэ. Армиие хангадаг элдэб промышленнигууд айхабтараар баяжаа, мүн гэр байра, газараар хонжоо наймаа хэгшэд унтажа хонохоёо болинхой: һахы һалаг хүдэлнэ. Тиибэшье һаань, юрын эрхэтэдэй байха гэр байра олдоногүй. Юумэнэй сэн, алба татабари нэмэжэл байна. Иимэ байдалда хүн зоной дураа гуталгын һүжэрһэн ушар огто гайхалгүй.

Израилиин фунтын (мүнгэнэй) үнэеэ буурахада, хүн зоной дуран бүришье ехээр гутаһан байна. Юуб гэхэдэ, иимэ хэмжээ ябуулга үгытэйшүүлэй байдалые бүри муудхаагаа бшуу.

«Бидэ бүһэеэ үшөөл шангадхаха ушартай болонобди»,—гэжэ Израилиин финансын министр Пинхас Сапир гэгшын һаяхан хэлэһэн үгэнүүд мүнөө хониешье мэхэлхээ болёо. Үнэхөөрөөшье, баян үгытэй хоёрой хоорондохи илгаа үдэр ерэхэ бүри ехэл боложо байнаха юм...

Тиимэһээл Израилиин эрхэтэд харюусашагүй асуудалнуудые табижа эхилээ бшуу. Гансашье асуудалнуудые табилгаар хизаарланагүй. Зүүн тээхи еврейнүүдэй зүгһөө жагсаал хэхэ «хара пантерэнүүд» гээшэбди гэжэ бэеэ нэрлэдэг залуушуул ёһотой тэмсэл эхилээ. Юуб гэхэдэ, зүүн тээхи еврейнүүд энэ гүрэндэ хүн зоной ахир талань гэжэ тоологдодог шуу. Һаяхан үнгэргэгдэһэн демонстрациин һүүлээр «хара пантерэнүүдэй» хүтэлбэрилэгшэд байрадаа түрмэ шорон руу хаягдаа.

«Юунэй түлөө бидэ дайлалданабибди? — гэжэ, девальвациин болоһоной хойто үдэр Израилиин нэгэ эрхэтэн намһаа асууба. —Бидэ баян бардам ажаһуужа шадахаяа болёобди. Найдаһанайшье үлүү гээшэ. Тиимэһээ энэ гүрэндэ саашадаа ажаһууһанай дэмы гэжэ һананаб...»

Һаяхан айл бүлэ болоһон хэдэн залуушуул харин гүрэнһөө нүүжэ ерэхэ еврейнүүдтэ гэжэ бариһан гэрнүүд соонь өөһэдөө мэдээд оршоһон байгаа. Тиихэдээ бидэндэ баһа гэр байра үгэгты гэһэн тон зүб эрилтэ табяа. Засагаархид хирэ-хирэ болсод лэ хүн зоной байдал һайжаруулха гэжэ оролдоһон хэбэр үзүүлэн, ёһын тэдысэ ябуулгануудые хэдэг юм. Жэшээлхэдэ, Иерусалимай эгээн үгытэй ядуу, хүн зоноор олон райондо засагаархид гоё гоо, шэнэ квартал барижа эхилээ һэн. Одоошье мүртэй гэр байратай болохомнай ха юм гэжэ хүн зоной хүлеэһээр байтар, тэдэ гэрнүүд руу гол түлэб Америкын Холбоото Штадһаа нүүжэ ерэһэн еврейнүүдые — «дээдэ зиндаагай» эммигрантнуудые оруулжархёо. Орон дотор хаа хаанагүй гоё байшангуудай хажуугаар унаха, урбалдаха болошоһон урса гэрнүүдые харахат.

Үнэеэ буураһанай һүүлээр финансын министрнүүдэй хүндэнь буурадаг гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Үнэеэ буураһанай һүүлээр юумэнэй үнэ сэн хүндэрхэгүй гэжэ мүнөө Сапирай хэлэхэдэ, хэншье этигэнэгүй. Теэдшье олохон эд бараанай үнэ сэн мүнөө хүндэрөөд байна. Энэ бүгэдэ тэрэл ноён Сапирай зүбшөөлгүйгөөр хэгдээгүй байһаниинь мэдээжэ.

Иимэ хүшэр хүндэ экономическа байдалай нэгэ шалтагаан гэбэл, национальна бюджедэй эхэнхи хубинь дайн байлдаанай хэрэгтэ зорюулагдана бшуу. Хилэ дээрэ шахардуу шанга байдалай тохёолдоошьегүй һаань, мүнөө Израиль хэрэгтэй буу зэбсэг, сэрэгэйнгээ техникын диилэнхи хубиие өөрөө үйлэдбэрилжэ байдаг. Байлдаанай зогсоод, хилээ бэхилхэ хэрэгтэ онсо анхаралай хандуулагдадаг болоһониие һамбаашалһан шэнэ анги—«оборонно туһамаршад»—гэжэ бии болонхой. Тэдэнь элдэб янзын зон. Ганса бульдозер тракторай аад, тэрээгээрээ Суэцкэ каналай зүүн хажууда траншей малтаһан хүн гү, али Тель-Авивай оршондо электронно түхеэрэлгэ үйлэдбэрилдэг промышленник гү, адли тиимэ «туһамаршад» гэжэ тоотой. Барииштай хэлсээ гүрэнэй эмхинүүдтэй баталхаһаа гадна, энэ шэнэ ангиин түлөөлэгшэд алба татабариһаа зайлана гэһэн һанамжа дэлгэрэнхэй.

Израилиин ябуулдаг гадаадын политикые буруушаажа, дуугаа үгэдэг хүнүүд энэ гүрэндэ хододоо байдаг һэн. Һаяхан дүрбэн залуу хүн армида ошохоһоо гол таһа арсаа. Юуб гэхэдэ, Израилиин сэрэгэйхид зарим ушарта дайн сэрэгэй бэшэ, харин имагтал политическэ зорилгоор арабуудта добтолго хэнэ гэжэ уншаһан байгаа бшуу.

Экономическа хүшэр хүндэ байдал тэсэхэ хүсэлгүйшүүл Израилиин бүхы гүрэн түрын байгуулалтада эсэргүүсэн бодожо байһаниинь гайхалгүй.

(АПН).

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- *Үнинэй коммунист хөөрэнэ.*
- **Арадай аман үгэ.**
- Һургаалтай ушар. Шүлэгүүд.

УРАН ЗУРАГАЙ ҺУРГУУЛИ НЭЭГДЭХЭНЬ

Уран зурагта дуратай, зураг зурадаг хүүтэдые тусхай һургуулида һургаха гээшэ тон ехэ удха шанартай хэрэг ха юм. Тиимэһээ республикымнай ниислэл Улаан-Үдэдэ уран зурагай һургуули нээгдээд, хэдэн жэлдэ хүдэлжэ байнхай.

Мүнөө Захааминай аймагай соёлой таһагай дэргэдэ иимэ һургуули нээгдэжэ, байгша оной октябриин 1-һээ хэшээлээ эхилхэнь. Уран зурагта дуратай, бэлигтэй үхибүүд эндэ абтажа, дүрбэн жэлэй туршада һуража гараха юм.

Уран зурагай түүхэ, скульптура, зуруулжа һургаха — эдэ гурбан шэглэл шэнэ һургуулиин программада ороно.

Закаменск хотын бэлигтэй үхибүүдэй дундаһаа энэ һургуулида һураха дуратайшуул нилээд олон.

Иимэ шэнэ һургуули һайнаар хүдэлжэ, ерээдүйн ехэ уран зураашадые хүмүүжүүлэн гаргажа байг лэ гээд юрөөе.

С. БУДАЕВА.

Буряадай АССР-тэ партийна болон совет хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, тусхайта пенсионер М. Т. Кимые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай Указай газетэдэ толилогдоһые уншагшад анхарһан байгаа ёһотой.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

„БУРЯАДАЙ ХҮГЖЭЛТЭ ЗҮРХЫЕМ БАЯСУУЛНА“

Һаяхан нүхэр Ким манай редакцида айлшалжа, өөр тухайдаа тобшоор хөөрэжэ, хэдэн асуудалда харюусаба.

— Би солонгос (корей) яһатанай хүнби, Алас-Дурнын Сучан нютагта түрэһэн, үдэһэн, тиимэһээ анханһаа Россин эрхэтэн байһанби, — гэжэ Матвей Тимофеевич хөөрэбэ. Тэрэ хадаа 1920 онһоо КПСС-эй гэшүүн, РСФСР-эй тусхайта пенсионер, мүнөө Краснодар хотодо ажаһуудаг юм.

АСУУДАЛ: Анхан революционно тэмсэлдэ яажа оролсоһоноо, яажа большевигүүдтэй хуби заяагаа холбоһоноо хөөрэжэ үгыт.

ХАРЮУ: Би 1918 ондо Примориин хизаарай Сучан нютагта оршодог Владимирово-Александровск хотын дээдэ эхин һургуулиин һүүлшын курсда һуража байгаа һэм. Тэрэ һургуулиин инспекторээр большевик А. Ярёменко хүдэлдэг бэлэй. 1912 онһоо партиин гэшүүн байһан манай багша һурагшадай дунда политическэ хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. Нүхэр Ярёменкын хөөрөөнһөө би Ленин тухай, большевигүүдэй зорилго тухай, Совет засаг тухай, эсернүүд, меньшевигүүд тухай анхан түрүүн дууланан байхаб. Ярёменкын тариһан үрэһэн дэмы хосороогүй. Тэрэнэй дүлэтэ үгэнүүдые шагнажа, большевик үзэлтэй болоһон һурагшад хожомынь бултадаа шахуу Алас-Дурнада бушаганаһан граждан дайнда эдэбхитэйгээр хабаадаһан, һүүлдэнь партийна болон гүрэн түрын мэдээжэ ажал ябуулагшад болоһон юм.

АСУУДАЛ: Дээдэ эрдэмдэ хаана һуралсаабта?

ХАРЮУ: 1921 ондо Коминтернын зүүн зүгэй таһагай зууршалгаар Зүүн зүгэй арадуудай коммунис университедэй лекторнүүдые бэлдэдэг курсада һурахаяа ороо һэм. Тэрэнээ дүүргээд, тэрэл университедэй солонгос хэлтэсэй научна хүдэлмэрилэгшэ болооб.

АСУУДАЛ: Буряад орондо хэзээ ерэһэн, хүдэлһэн тухайдаа хөөрэжэ үгөө һаатнай, манай уншагшадта һонин байха һэн.

ХАРЮУ: 1925 ондо партиин ЦК-гай даабаряар Алас-Дурнада партийна хүдэлмэридэ эльгээгдэһэн байгааб. Харин 1928 оной түрүүшын хахадта партиин ЦК намайе партиин Буряадай обкомой мэдэлдэ эльгээгээ һэн. Эндэ ерэхэдээ, совпарт-һургуулида багшаар намайе томилхыень гуйжа, партиин обкомдо хандаһан байгааб. Совпарт-һургуулида политэкономи заадаг болоо һэм. 1932 ондо гээшэ һэн ха, совпарт-һургуулиин үндэһэн дээрэ коммунис университет (комвуз) эмхидхэгдэһэн юм. Тиихэдэнь би политэкономиин кафедрын багшаар, һүүлдэнь ректорээр хүдэлөөб.

Совпарт-һургуулидашье, коммунис университедтэшье партийна, совет хүдэлмэрилэгшэд бэлдэгдэдэг, тиигээд хүдөө нютагуудта Ильич багшын заабари даган, соёлой хубисхал бэелүүлхэеэ партиин элшэнэр боложо ошодог һэн. 1934 ондо комвузнай М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын һургуули болгогдоо бэлэй. Тэрэ һургуули хадаа марксистско-ленинскэ үзэл сурталаар ухаан бодолоо хуяглаһан, хүдөө ажахын ямар нэгэн һалбаряар мэргэжэһэн хүнүүдые бэлдэхэ гэһэн гол зорилготой һэн. Хамтын ажалай эмхидхэгдэжэ байһан үедэ тиимэ мэргэжэлтэдые илангаяа буряад мэргэжэлтэдые бэлдэхэ гээшэ гүнзэгы удха шанартай байгаа. Һаяхан М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникумдэ айлшалааб, одоол танигдахаар бэшэ болонхой, материальна үндэһэ һууринь бэхи… дээдэ һургуулиинхиһаа дутахагүй бол… байна. Иимэ болоод байхадань, баяс… ондоо юун байхаб.

АСУУДАЛ: Та олон жэл боложо, Бур… оронние эрьебэ ха юмта даа. Үшөө ямар… билалта обёорнобта?

ХАРЮУ: О-оо! Одоо нэгэ үгөөр хэл… аргагүй хубилалта болоһон байна даа. Хү… минии хүдэлдэг байхада, эрдэмтэй хүн… хургаар даража тоолохоор байһан һаа… нөө эрдэмэй кандидат зэргэтэй аяр… зуугаад, докторой зиндаатай дүшөөд хүн… гаһан байна. Тиихэдэ дээдэ һургуулиии… шанарые, эмшэдые, хүдөө ажахын мэр… тэдые тооложо барахаар бэшэ янзатай. Б… шан табан жэлэй саана байһан Улаан-Ү… элеэр һананаб. Тэрэ үеын Улаан-Үдэ… тойхон һуурин мэтэ һааб даа. Харин м… гоё һайхан гудамжануудтай, трамвайн… тай, гурбан ехэ театртай, хэдэн дээдэ… гуули, техникумүүдтэй, томо томо комб… завод, фабрикатай, промышленна ехэ… лэл болотороо ургашоол. Би юрын бур… ной байдал анхандаа ямар һэн бэ гэжэ… мэдэнэб. Мүнөө юрын ажалша буряад… байдал танигдашагүйл. Һаяхан Сэлэн… магай буряад нютагуудаар ябаха зол… тудаа. Ороһон лэ буряад айлдамни теле… холодильник, угаалай машина, һайн м… гэхэһээ эхилээд, үгы юумэн одоо үгы… Мүнөөнэй хүдөө нютагай буряад зоной… городойхиһоо юугээршье илгаршагүй. … хан даа, һайхан! Энэ хадаа агуу ехэ л… аскэ национальна политикын бэелүүлэг… аша үрэ мүн.

Анхан эндэ хүдэлһэн, танай респ… да социализмын илан мандаха хэрэгтэ б… ханшье һаань хубитаяа оруулһан хада… ряад ороной хүгжэлтэ зүрхыем баяс…

АСУУДАЛ: Матвей Тимофеевич, үш… хэлэхэ байнат?

ХАРЮУ: Хахасалга дээрэ би иимэ… хэлэхээе һанаа һэм. Буряадай АССР-эй… тын эмхинүүд, хүтэлбэрилэгшэд, минии… нүхэд — хуушанай коммунистнар, минии… бинар байһан нүхэд намайе ехэ хани ха… наар угтаа. Республикын Верховно Сове… Президиум намайе дээдын шагналаар — Х… дэлэлэй грамотаар шагнаба. Эдэ бүгэд… түлөө республикын партийна болон совет… тэлбэрилэгшэдтэ, минии бүхы хани нүх… тэдэнээр, мүн танай газетээр дамжуулан… хы буряад арадта зүрхэнэй халуун баяр… гэжэ, доро дохижо байһанаа мэдүүлнэб. … дэр наһатай болоошье һаа, би пеэшэн… рээ дабшалжа һууха дурамгүй. Нииитын а… да шадалайнгаа зэргээр хабаадажа, ма… орондо коммунизм байгуулха хэрэгтэ … таяа оруулхаб гэжэ найдуулха байнаб. … нии түрэл Буряад орон үшөө һайханаар… сэглэн һалбараг» гэжэ юрөөнэб!

Тус хөөрэлдөөе манай корреспон… Ц. ДОНДОГОЙ бэшэжэ абаба.

Залуу уран зохёолшодой конференциие угтуулан

НАМАР

Нажар сагай гунигланаар
 үнгэрхэдэ,
Намарай шэнжэ аалихан
 үзэгдөөд,
Амгалан түни амилжа һууһан
 баатартал,
Аажам дэлхэй манатан
 дунгяарна.
Хүхэрэн зэнхыгшэ огторгой
 дэлюухэн,
Хүйтэн амисхалаар хюруу
 сайража,
Алиш зүгтэ набшаһан модод
 алтарна,
Алим жэмэс аяшаран эдеэшэнэ.
Хүгжэн һалбараа түрэл
 дайдатаяа
Хүнүүд шэнги уйдажа
 хахасаһаар,
Аянгата замдаа мордожо
 хүлгэһөөр,
Аянай шубууд хушууран
 ниидэнэ.
Шара набшын халуун наранай
 элшэ
Шанха дээрэһээ дуун мэтэ
 тэрьенэ.
Энхэлиг үнгөө үни буураһан
 тала
Эршэтэ ажалай абьяас соогуур
 һэргэнэ.

БҮРГЭД

Хушуун-Үбөрэй арада
Хохюур нарһан модондо
Хүрин томо бүргэд
Хүдэлэнгүй һууна.

Хоёр хурса нюдэдынь
Хёрхоор холые харанхай, —
Һүртэй эрид зантай
Һүрхэй шубуун энэл ха.

Гэнтэ сошоһон юумэндэл,
Ехэнүүд далияа дэлгээн,
Гэнэ боложо дайралдаһан
Эдишын хойноһоо дүүлинэ.

Агаарта дэгдэн гараад,
Аяар тэрэ үндэрһөө
Шулуун мэтээр шууяжа,
Шунахайран добтолно.

Хэлэхэ, магтахын аргагүй
Хэды аймшагтай шубуун бэ?
Хүсэ шадалаа һайхашаан,
Хохюур модондо һуунал ха.

Чингис ГУРУЕВ

ҺҮНИ

Аян замаа һэтэ дабаһан
Ашаа ехэтэй хамбыдал,
Бууна аргаахан амархаяа
Боро хараан дэлхэйдэ.
Одоол дэнгээ носоохом гээд
Оршолон түби омогтой.
Олон түмэн одо мүшэдые
Огторгойгоор аһаана яаража.
Аали нам. Шубуудшье
 дууланагүй.
Аажам тала һажана аяшаран.
Наятай үбгэндэл тулуураа
 тулаһаар,
Һара гарана үүлэнэй
 саанаһаа.
Сэлмэг энэ сэлгеэндэ
Сэнхир хонгёо агаар соо
Утаһан мэтэ шэнхинэһэн
Уянгата хүгжэм зэдэлнэ
 элихэн:
Зугаадаа холшор нэгэн
 дуулана,
Зуһаланда бэлшэһэн морин
 турьяна,
Манаанда гараһан нохой
 хусана.
Маряанда төөрнһэн боргооһон
 һиинана.
Аглагхан түни заяандаа
Амархан сүлөө нэмжыһээр,
Үүрэй толоёо угтаһаар
Һүниин гуниг хүгжэнэ.

●

Эрьеэ нэшэн билтарагша
Эхиндээ солгёон горхон
Хүсэтэ зан гаргаһаар,
Хүхюу хүгжэм татаһаар,
Үргэн таладаа буухадаа,
Дуугай болоһон шэнги,
Утын замаа харахадаа,
Зоригоо мүхэһэн шэнги.

БОЛОҺОН УШАР

ВИКТОР ДЫРХЕЕВЭЙ ДАЙРАЛДААГҮЙ ҺАА...

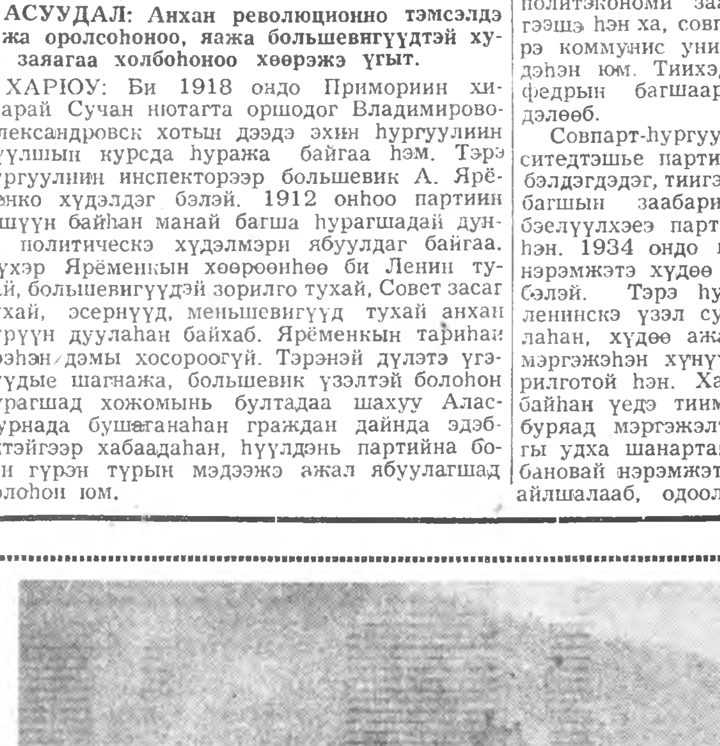
Августын тэн багай игаабари нэгэ үдэр Улаан-Үдын Борсоевой нэрэмжэтэ гудамжын № 1 ба Димитровой нэрэмжэ гудамжын № 67 «а» гэрнүүдэй хоорондохи талмай дээрэ шагша олон хүүгэд сугларанхай, дарья табилдажа байгаа һэн. Тэдэнэй дунда оодон үмдэтэй, һүйтэй оромгүй хүбүүхэн дэн лэ һаа үлүүсэшууяна. Талмай дээгүүр наадахань багадаад, тэрэ Димитровой нэрэмжэтэ гудамжын 5 дабхар гэрэй подвал руу гүйжэ оробо ха. Тээ үндэгэд гэбэл, һонюуша хүбүүнэй нюдэндэ хүрэмөөр газарта шулуун ханын забһарһаа хоёр ялагархан түмэр утаһан бултайлдажа байба. Тэдэниие ходо татажархиха дуранинь хүрэбэ. Хүбүүнэй үльмы дээрээ үндын, арайхан гэжэ хүрэхэтэйнь адли, ямар нэгэ мэдэгдээгүй ехэ хүсэн орондог шарбаштарнь нюдаржархиба. Тооһо шоройдо зууралдашаһан тэрэ ардагарай амияа абажа ядан, арай шамайхан үндыжэ гараа харахадань, хоёр хурганайнь үзүүрхэнүүд зуруулай тархиин тухайхануудаар шагашанхай байба. Энэмнай зайн гал сохижорхиһон байгаа бшуу. Иимэ өөдэгүй юумэндэ мэдээ алдатараа сохюулашаһандаа гомдоһон, мүн баһа сошоһон, тиигээд тэрээндэ ехэл дураа гутаһан энэ тоомгүй хүйхэрнай өөдөө гаража, Оюуна басагые баряад, подвал руу заажа байгаад, шэхэндэнь юушьеб даа шэбэнэбэ. Оюуна тэрэ гэһээр лэ хүбүүнэй «баатаршалга» дабтахаяа ошобо...

Эгээл тэрэ һамбаанда библиотекэдэ номоо үзөөд бусажа ябаһан Зүүн Сибириин технологическа институдай 5-дахи курсын студент Виктор Дырхеев подвалай һарабша доро хана өөдэ аһажа ябатараа «унашаһан» басагаханиие обёоржорхибо. Һүбэлгэн хүбүүнэй юунэй болоһые тухайлжа, гүйдэлөөрөө подвалай гэшхүүр руу буужа ерэхэдэнь, зайн галай утаһануудта шагтагалдашаһан басаган хэбтэбэ... Теэд тэрэниие нюсэгэн гараараа абажа шадаха бэшэш. Талаан болоходо, Виктор журналнуудые абажа ябаһан байгаа. Тиигээд тэдэнээрээ сарбууханиинь орёогоод угзаржархиба. Медицинын түргэн хэмжээнэй туһа хүргэхэ курс дүүргэһэн Дырхеев шадамар бэрхээр массаж хэжэ, ами оруулба. Медицинын түргэн туһаламжын машинын ерэхэдэ, Оюуна хүл дээрээ бодошонхой байгаа һэн.

«Виктор Дырхеевтэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалангаа хүргэнэбди. Хайратай басаганаймнай ами абаржа, тэрэ ёһотойл найжа болобо гээшэл даа»— гэжэ Оюунын эхэ эсэгэ хоёр физкультурна диспансерэй врач Евгения болон инженер мэргэжэлтэй Балдан Цыбиковтэн (тэдэнэр Борсоевой нэрэмжэтэ үйлсын гэртэ байрладаг) редакцида дуулгаба.

Энэ нилээд һургаал абамаар ушар тохёолдоо гээшэ. Тобшолон хэлэбэл, Димитровой нэрэмжэтэ гудамжын 6 «а» гэртэ байрладаг зон зайн галай нюсэгэн утаһа жэлһээ үлүү саг соо подвал руугаа орохо, гараха бүхэндөө харажал байһан аад, нэгэшье хүнинь аймшагтайда тоолоогүй бшуу. Тэрээнһээнь боложо, һая һургуулида ороһон Оюуна басаган тоомгүй хүбүүндэ мэхэлэгдэжэ, шууд лэ эжы, абаяа үншэрөөжэрхин алдаба бшуу. Мүн баһа урһажа ябаа залуу нүхэднай бэрхэ, һүбэлгэн байна даа гэжэ Виктор Дырхеевэй жэшээ дээрэһээ дахинаа баясан хэлэхээр лэ.

Манай корр.

АЛТАН НАМАР БУУБАЛ ДАА...

Сентябрь һарын наран ялагаршье һаа, һулахан элшэтэй гээшэ ааб даа. Хэдышье сэлмэг үдэр самсаар ябахын аргагүй, һэрюухэн лэ болоод байна.

...Үглөөгүүр эртэ. Һүн сагаан манан хүтэл өөдэ үгсэжэ, дурата дурагүйгөөр аалихан хөөрэнэ. Түрэл газар дайдамнай үбсүүгээ сэлин, шиигтэй агаараар намдуухан амилжа, ерэхэ үбэлэй хүйтэн жабарые угтахаяа бэеэ зэһэһэн шэнгеэр хэбтэнэ хаш. Манай хүшэгые нэбтэ харагдаһан шэнэһэн модод хүхы шубуунай ханхинаса донгододогые һанан һанан, дуулим хабарай дахин бусажа ерэхые хүлеэжэ ядаһаншаг зогсоно.

Ойн зүргэ харгыгаар хүнүүд субана. Мүнөөмнай алим жэмэсэй, буржагар улаахан алирһанай эдеэшэһэн саг гээшэ. Һархяаг түүжэ дабһалха, дараха дуратай… хаһа оробо ха юм. Хүнэг… саг үргэлһэн үхибүүд уб у… алирһа түүхэеэ яаранад. М… дэр амаралтын үдэр һэмнай… бэр соогуур хүүгэдэй эн… һүхирэлдэхэнь сууряатан…

Тииһээр байтар, наран… гаража, мананшье дэгдэжэ, … рай сэлмэг үдэр намжаарб… тан шара набшаһадаа хэд… хуһан модод ээрэмшээгээд е… һэбшээ һалхинда урмат… һаршаганан, ямаршьеб нэгэ… шүлэг уншажа байһан мэтэ… дэнэ. Хадын хормойгоор … урганан уляаһан модод… улаан. Жэлэй ямаршье саг… ногоон үнгэеэ хуюилдаггүй… һан, хасуури модод намар… сэлмэг үдэрые һайхашаа… тээр шууян, хүүен һуунад.

Нуурай эрьедэ ерэхэдэ, … тон гүнзэгы мэтээр харагда… рэнэй толи соогуур тамарһ… бэн сагаан үүлэд Буряад … дун сагаан хониной һооһо … на. Байгал шадарнай алтан … бууба даа. Ажахынуудай … нууд дээгүүр трактор, ма… хүнхинөөн үдэр, һүнигүй … жа, алтан тараан горхон … урдажа, гүрэнэй амбаарну… марай баян хэшэг хадагал… на. Огородой эдеэн хуряаг…

Иимэ нэгэ үдэр ниислэл… Улаан-Үдын сэсэрлиг соогуу… жа үзөө һаа, тон гоёл даа… шье уляангирнуудай набш… шарлажа эхилбэ. Сэсэрлиг… гэ харгы дээгүүр алтан на… аалиханаар эрьелдэһээр … байна. Уляангир, хуһадай … доро табигдаһан нэгэ һанда… рэ хүбүүн басаган хоёр х… жэ һууна. Эдэ хоёр һаяхан … нилсаа хаш. Дээдэ һургуулиин … дентнэр гү, али ажалай һү… амархаяа эндэ ерэһэн хоёр г… бү мэдэе.

Алтан намар бүхы эрхэеэ… Буряад дайдада айлшалан б… Аянай шубууд уйтайгаар га… налдаһаар, урда зүг тээшэ … хан ниидэн ошоно:

— Баяртай, түрэл Буряа… да! Дахин бусаха хабараар … һөөргөө ерэхэбди. Хүлеэжэ… ядаарай.

Алтан намар намжаарна. һа… даа!

Е. ЗАХАРОВАЙ ф…

ОНТОХОН

ХАГДАН ТЭРГЭ

Нэгэ нютагта урса муухан гэртэй үншэн хэнзэ үгытэй тулюурхан хүбүүн ажаһууһан юм ха. Тэрэ хүбүүн үншэн хэнзэ, үгытэй тулюуршье һаа, хулгай хэдэггүй, худалаар хэлэдэггүй, хододоо үнэн сэхээр ябадаг байгаа. Баян айлнуудай хүндэ хүшэр ажал хэжэ, ээдэйнгээ эдеэ хоолой үлөөдэһөөр, тогос торхонуудай угаадаһаар үл залгажа ябаа.

Үншэн хүбүүн ээзэн баяндаа шэнэ гэр барихаа модо отолжо, ой тайгада байрладаг болобо ха. Нэгэтэ үглөөгүүр тэрэнэй гуталаа үмдэхөө абахадань, нэгэ гутал сооһоонь хулганаан, нүгөөдэһөөнь хагдан тэргэ унашаба гэхэ. Гайхаһан, сошоһон үншэн хүбүүн хулганаанай нюрган дээрэһээ саб шүүрэжэ бариба. Тиихэдэнь хулганаан тэрээндэ хэлэбэ:

— Ши, хүбүүн, намай таби. Би шамда хагдан тэргээ бэлэглэхэб.

Хулганаанай хагдан тэргэ олоһон хүн наһан соогоо өөдэлжэ, һайхан жаргал эдлэхэ юм гэжэ үбгэд, хүгшэдэй хөөрэлдэхые тэрэ дуулаһан байгаа. Тиимэһээл хулганаанай үгэ зүбшөөжэ, тэрэниие сүлөөдэ табиба. Табихадань хулганаан тэрээндэ:

— Ши энэ тэргэ тухайгаа шэхэтэй амитадта бү хэлээрэй, нюдэтэ амитадта бү харуулаарай. Бэедээ ходо абажа ябаарай, — гэжэ захяад, ногоонуудай доогуур шургажа үгы болошоо бэлэй.

Үншэн хүбүүнэй хулганаанай бэлэглэһэн тэргэ абажа харахада, тэрэнь юрын тэргэдэл адли аад, хагданай утаһаар хэгдэһэн бишыхан юумэ байба ха. Хагдан тэргээ үбэртөө хэжэ, тэрэ ээзэн баяндаа ерэжэ:

— Гэрэйтнай модо отолооб. Дахин танай ажал түлөөһэгүйгөөр хэхэгүйб. Ябахам! — гэжэ эрид хэлэбэ гэхэ.

Нэгэтэшье зүрюу үгэ хэлэдэггүй, үхэр шэнги номгон ябадаг зарасынгаа гэнтэ зориг орожо, хүндэлэн үгэ хэлэжэрхихэдэнь, баян мэгдэн, түлөөһэгүй зарадаг бэрхэ ажалшанаа алдахаа айжа:

— Байзалши, һайса хөөрэлдэе! Ши шэнэ гэрым барижа үгэ. Би шамда тугал түлөөһэ үгэхэб, — гэбэ ха.

Үншэн хүбүүн баянай үгэдэ орожо, шэнэ гэрыень барижа үгөөд, хүлһэндөө тугал түлөөһэ абажа, урса муухан гэртээ ошоо бэлэй. Тугалынь гунжан болоходоо, хоёр тугал түрэбэ. Хойто жэлынь тэрэнь баһал хоёр тугал гаргаба. Тиигэ тиигэһээр үншэн хүбүүнэй үхэр мал үдэжэ захалба. Эд зөөритэй болоходоо, үгытэй айлай басагаар һамга хэжэ, жаргалтай, ядарһан тулиһан зондо туһатай, хотон айлнуудтаа хүндэтэй һуудаг болобо.

Хулганаанай бэлэглэһэн хагдан тэргын лэ ашаар ажабайдални һайжаржа, үнэн һайхан нүхэртэй, үдхэжэ байха адуу малтай болооб гэжэ үншэн хүбүүн һанадаг байгаа. Теэд тэрэ хагдан тэргэ тухайгаа һамгандаашье хэлэдэггүй, хэнэйшье харахагүйгөөр нюугаад байдаг һэн.

Тэрэнэй эд зөөритэй боложо, жаргалтай һайн һуудаг болоходо, мүнөөхи шэнэ гэр барюулһан баяниинь энэ хүбүүн минии үгэһэн тугалай ашаар баяжаа гээшэ гү, али ондоо аргаар гү гэжэ гайхадаг, үншэн үрөөһэн үгытэй тулюурхан ябаһан аад, намһаа үлүү баян, алдартай суутай болохонь гэжэ атаархадаг, үһөө хоро һанадаг байба ха.

Үншэн хүбүүнэй юунэй ашаар, ямар аргаар эд зөөритэй болоһон тухай мэдэжэ, тэрэниие дороо дарахаа тэрэ баян хара һанаа һанаалжа, бүхы мэхэ гохоо хэрэглэхэ гэжэ шиидэбэ. Хара һаналаа дүүргэхын тула тэрэ үншэн хүбүүнэй һамгые уран үгөөр урьгалжа, үнэгэн мэхээр мэхэлжэ, үбгэнэйнь юунэй хайра туһаар баяжаһан тухай мэдэжэ абахые һэдэбэ.

Теэд үншэн хүбүүнэй һамган анхандаа ган гэхэ нохойгүй, газар гэшхэхэ малгүй байһан үбгэнэйнгөө юунэй хайра туһаар эд зөөритэй болоһые мэдэхэгүй байшоо. Атаархуу баянай яахадаа тэдэнэй эд зөөреэр һонирхоһые һэжэглэбэшье, тэрэ эхэнэр үбгэнэйнгөө хайшан гэжэ эд зөөритэй болоһон тухай мүнөө хүрэтэр мэдээгүй ябаһандаа гайхаба. Нэгэтэ үдэшэ һамган юунэй аша туһаар баяжажа, жаргалтай һайн һуудаг болоһон тухайгаа үбгэнһөө асууба ха.

Үншэн хүбүүн һамганһаа юумэ нюужа шададаггүй, тэрээндээ инаг илдамаар хандадаг байгаа. Хулганаанай хагдан тэргэ бэлэглэһэн тухай хэдэн жэлдэ шэхэтэйшье юумэндэ хэлэнгүй нюужархёод ябаһанаа тэрэ һамгандаа хөөрэжэрхибэ гэхэ.

Үдэшэлэн тэдэнэй гэртэ хулгайгаар орожо, хоргодоод һууһан мүнөөхи үһөө хоро һанадаг баян энэ хөөрөөень дуулажа, үншэн хүбүүнэй хагдан тэргые хулгайлжа абаад ябашаба ха.

Хагдан тэргээ хулгайда абтаһан үншэн хүбүүнэй адуу мал хамшагтажа, үхэжэ захалба. Тиигэ тиигэһээр тэдэнэй бүхы адуу малнууд үхэжэ, эд зөөринь барагдажа, тэдэнэр анханайнгаа урса муухан гэртээл үлэшэбэ. Тиихэдээл үншэн хүбүүн хагдан тэргээ бэлэглэхэдээ, хулганаанай тэрээндэ:

— Ши энэ тэргэ тухайгаа шэхэтэй амитадта бү хэлээрэй, нюдэтэ амитадта бү харуулаарай!» — гэһэн захяае эбдэжэ, нюусаяа һамгандаа хөөрэһэнһөөнь боложо, хагдан тэргээ хулгайда абтажа, ган гэхэ нохойгүй, газар гэшхэхэ малгүй үлэһэнөө ойлгоо һэн.

Хара һанаата баянай үншэн хүбүүнэй хагдан тэргэ хулгайлжа абаашаһанай хойто үдэр тэрэнэй буусада түймэр боложо, бүхы гэр байрануудынь, ханзадаа хадагалһан хагдан тэргэньшье шаташоо бэлэй.

Тэрэ гэһээр хулганаанууд хүнүүдтэ хагдан тэргэеэ харуулхаяашье, бэлэглэхэеэшье болишоо һэн ха.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

ЭНХИР КРАН

МОСКВА ХАРУУЛНА: 13… — орон доторхи һонин. 13.05… үхибүүдтэ зорюулагдаһан му… фильмнүүд. 13.20 — баскетбо… Европын түрүү һуури ээзлхы… лөө эхилһэн мүрысөөн. — 14… — үхибүүдтэ зорюулагдаһан у… һайханай фильм. 16.45 — … зүжэг. 18.45 — ойн ажахы… мышленностиин хүдэлмэри… дэй захилаар концерт.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ… 20.00 — аха классуудай … шадта зорюулагдаһан дамжуу… 20.30 — «Неделя» гэһэн суб… үдэрэй программа. МОСКВА Х… РУУЛНА: 21.30 — литерату… уншалга. 22.00 — «Концерт… ди урина» гэһэн дамжуулга. 2… — «Бабочка» гэһэн уран һа… кай фильм. 00.05 — «Время» … һэн һүүлэй һонинной програм…

Редакторай орлогшо
С. С. ЦЫРЕНДОРЖИ…